

AVALIK ARVAMUS JA RIIGIKAITSE

Kaitseministeerium

Tõnis Ormisson

Juuli 2007

Tatari 6, 10116 Tallinn
tel (0) 627 7583, faks (0) 627 7584
post@turu-uuringute.ee
www.turu-uuringute.ee

Turu-uuringute AS

SISUKORD

KOKKUVÖTE	4
UURINGU TAUST	7
1 Valim	7
2 Küsitlustöö	8
3 Andmetöötlus	8
UURINGUTULEMUSED.....	12
1 Riigiinstitutsioonide usaldusväärsus.....	12
2 Julgeolek ning ohud.....	17
2.1 Julgeolek maailmas	17
2.2 Ohud Eestile.....	18
3 Eesti julgeolekut tagavad tegurid	20
4 NATO	22
4.1 Turvalisuse muutumine pärast NATO-ga liitumist	22
4.2 Suhtumine NATO-sse kuulumisse.....	23
4.3 Informeeritus NATO-st.....	27
5 Infoallikad Eesti riigikaitse ja NATO kohta.....	30
6 Eesti elanikkonna kaitsetahe	32
7 Soov Eestist sõjaohu korral lahkuda	37
8 Kaitsekulutused	38
8.1 Suhtumine kaitsekulutustesse	38
8.2 Ajateenijate toetused	39
9 Seisukohad kaitsevõime arendamisel	40
9.1 Sõjaväeteenistuse vajalikkusest.....	40
9.2 Ajateenistus naistele	42
9.3 Suhtumine ajateenistusest kõrvale hoidmisse.....	42
9.4 Suhtumine asendusteenistusse	43
9.5 Sobilik aeg ajateenistuseks	45
9.6 Informeeritus teenistustingimustest Eesti Kaitseväes.....	46
9.7 Suhtumine riigikaitseõpetuse vajalikkusesse.....	47
9.8 Suhtumine kutselisse sõjaväesse	48
9.9 Suhtumine Eesti sõjaväelaste tegevuse jätkamise rahvusvahelistes missioonides	48
10 Militaarvaldkond elukutsena.....	51

10.1	Valmisolek missioonidel ise osaleda.....	51
10.2	Sõjaväelase amet.....	52
11	Suhtumine Kaitseliidu tulevikku	53
LISAD	54
1	Tabeljaotused	54
2	Küsimustik.....	54

KOKKUVÕTE

- Kõige usaldusväärsemateks institutsioonideks peavad elanikud Eesti Panka, Piirivalvet, Kaitseväge ja Maksu- ja Tolliametit, mida usaldab täielikult või pigem enam kui kolmveerand elanikkonnast.

Tallinnas aprilli lõpus toimunud Pronkssõduriga seotud rahutused on oluliselt suurendanud eestlaste ning mitte-eestlaste vahelisi erinevusi riiklike institutsioonide usaldamise küsimuses. Kaitseväge peab eestlastest usaldusväärseks 89%, mitte-eestlastest 60%.

Kaitseliidu usaldusväärsus jääb traditsiooniliselt alla Kaitseväge omale. Kaitseliitu usaldab täielikult või pigem kokku 62% küsitletutest, sh 77% eestlastest ning 33% mitte-eestlastest.

- Olukorda maailmas peetakse jätkuvalt ebastabiilseks – sõjaliste konfliktide ohu suurenemist maailmas lähema kümnendi jooksul peab tõenäoliseks 47% vastanutest. Vastajaid, kelle hinnangul muutub maailm turvalisemaks, on 15%.
- Kõige tõenäosemaks võimalikuks ohuks Eestile peetakse ulatuslikku keskkonnareostust. Teisi võimalikke ohte peetakse pigem ebatõenäoliseks. Seejuures peetakse võimalikku sõjalist kallaletungi mõne teise riigi poolt üheks ebatõenäolisemaks ohuks (12% vastanutest).
- Eesti olulisemate jubeolekut tagavate tegurite seas nähakse kõige sagedamini kuulumist NATO-sse. Sellele järgnevad kuulumine Euroopa Liitu ning koostöö ja heanaaberlikud suhted Venemaaga. Võrreldes eelmise uuringulainega on julgeolekugarantiina oluliselt kasvanud Euroopa Liidu tähtsustamine, mille taga võib näha Euroopa Liidu reaktsioone Venemaa suunal Tallinnas aprilli lõpus toimunud rahutustega seoses .

Eestlaste seas peetakse ülekaalukalt kõige olulisemaks kuulumist NATO-sse, mitte-eestlaste seas Koostööd ning heanaaberlikke suhteid Venemaaga. Euroopa Liidu tähtsustamise kasv julgeolekugarantiina on toimunud nii eestlaste kui mitte-eestlaste seas.

- 53% vastanutest leiab, et Eesti turvalisus on peale NATO-ga liitumist suurenenud, 34% arvates pole muutusi toimunud. Kahanenud on turvalisus 3% vastajate hinnangul. Paari viimase aasta jooksul on pisut kasvanud nende elanike osakaal, kes usuvad NATO-ga liitumise positiivsesse mõjusse Eesti julgeolekule.
- Eesti kuulumist NATO-sse pooldab kokku 71% elanikest, sh 36% pooldab seda kindlasti ning 35% pigem pooldab seda. NATOsse kuulumise vastaseid on kokku 17%.

Eestlastest toetab NATO-sse kuulumist 89% ning mitte-eestlastest 34% (detsembris 44%).

- 4% küsitletutest peab oma informeeritust selle kohta, mida Eesti jaoks tähendab NATO liikmeks olek väga heaks ning 38% pigem heaks.
- Nii eestlased kui mitte-eestlased saavad kõige sagedamini informatsiooni Eesti riigikaitse ning NATO kohta kohalikest kanalitest. Eestlased eestikeelsetest (televisioon, trükimeedia, raadio) ning mitte-eestlase venekeelsest (trükimeedia, raadio) kohalikest väljaannetest.

- Sõjalise vastupanu osutamist võimalikule kallalekippujale peab vajalikuks 76% elanikest. Kui Eestile tungitaks kallale, oleks ise oma võimete kohaselt valmis kaitsetegevusse asuma 62% vastanutest, sh 27% oleks valmis seda tegema kindlasti.

Lahkuda üritaks Eestist kallaletungi korral kindlasti (4%) või tõenäoliselt kokku 8% küsitletutest. Kindlasti ei üritaks Eestist lahkuda 45% vastanutest, tõenäoliselt ei teeks seda 33% (kokku 78%).

- Eesti riigikaitse tagamiseks tehtavate kulutuste tõstmist pooldab 37% (sh 7% pooldab kindlasti) elanikest, mida on pea samaväärselt palju kui neid, kes pooldavad kulutuste säilitamist praegusel tasemel (39%). Kaitsekulutuste vähendamist on viimase paari aasta jooksul toetanud stabiilselt 11% vastanutest.
- Kaitseväeteenistuse läbimist peab noormeeste jaoks vajalikuks 85% vastanutest (sh 56% peab kindlasti vajalikuks). Ajateenistuskohustuse kehtestamist neidudele sarnaselt noormeestega peab 89% ebavajalikuks (sh 52% hinnangul ei tohiks seda teha mitte mingil juhul). Sõjaväekohustuse kehtestamist neidudele peab vajalikuks kokku 7% vastajatest.

Ajateenistusest kõrvale hoidmisse suhtutakse valdavalt negatiivselt. 58% kõigist vastajatest mõistab sellise käitumise hukka või suhtub sellese negatiivselt. 32% vastajatest suhtub ajateenistusest kõrvale hoidmisse mõistvalt ning 2% kiidab selle heaks.

Kõige sobilikuma ajana ajateenistuse läbimiseks nähakse kõige sagedamini kohest keskkooli lõpetamisele järgnevat aega (47%).

Ligi pooled vastajatest arvavad, et nende informeeritus kaitseväe elu- ja teenistustingimuste kohta on hea või pigem hea (45%). Umbes sama palju on ka neid, kes peavad informeeritust halvaks (47%).

- Eesti üleminekut täielikult kutselisele armeele toetab 23% elanikest. Valdav osa vastanutest (71%) toetab senise süsteemi säilimist, kus kutseline sõjavägi on kombineeritud ajateenistusega.
- Eesti sõjaväeliste üksuste osalemist rahvusvahelistel sõjalistel missioonidel rahvusvahelistes pingekolletes toetab 44% elanikest sh on 13% kindlasti ning 31% tõenäoliselt selle poolt. Praegu käimasolevatest missioonide puhul on kõigi kriisiipiirkondade puhul ülekaalus selliste vastajate osa, kes toetavad Eesti osalemise lõpetamist.

- Ise oleks valmis mõnel rahvusvahelisel missioonil osalema kindlasti või pigem 25% sõjaväeteenistuse läbinud vastajatest ehk 3% kogu elanikkonnast. Kindlasti sooviks mõnest missioonist osa võtta 95% tõenäosusega kokku 6 000 – 18 800 inimest.
Kutselise sõjaväelase ameti pidamise osas on positiivselt meelestatud kokku 7% vastanutest.
- Kaitseliidu peamise rollina tulevikus nähakse kõige sagedamini tegutsemist sisejulgeolekut tagava organisatsioonina (46% vastajatest). 26% leiab, et Kaitseliit peaks säilima sellisena nagu ta praegu on. Muid alternatiive toetab alla 10% küsitletutest.

UURINGU TAUST

Käesolev aruanne on koostatud Turu-uuringute AS-i poolt ajavahemikus 07 -24.06 2007. aastal läbi viidud omnibussiküsitluse tulemuste põhjal. Aruanne esitatakse **Kaitseministeeriumile**. Uuringu eesmärgiks oli selgitada:

- Kaitsejõudude usaldusväärsus teiste institutsioonide seas;
- Milliseks peetakse turvalisust ning julgeolekut nii maailmas kui Eestis, võimalike rünnakute tõenäosust;
- Millised on tegurid, mis elanike silmis kõige enam tagavad Eesti julgeoleku;
- Suhtumine NATO liikmeks olekusse ning NATO-ga liitumise mõju Eesti julgeolekule;
- Informeeritus ning infoallikad NATO kohta;
- Milline on elanikkonna kaitsetahe;
- Millised on hoiakud kaitseväge üldise ülesehituse suhtes;
- Suhtumine võimalikku militaarkarkääri;
- Suhtumine Kaitsejõudude tulevikku.

Lisaks tavapärasele, kolm korda aastas küsitavatele monitooringu küsimustele sisaldasid selles uuringus ka küsimused Eesti ühiskonna olulisemate probleemide kohta, selle kohta kuidas NATO-ga liitumine on Eesti arengut erinevates valdkondades mõjutanud, millised on erinevad võimalikud julgeolekuriskid Eestile ning selle kohta, milliseid riike nähakse Eesti julgeoleku seisukohalt meie liitlastena.

Aruande esimeses osas on toodud meetoodika kirjeldus, teises osas tulemused koos jooniste ning kommentaaridega, lisas on esitatud kasutatud ankeet ning tulemuste tabeljaotused oluliste taustatunnuste lõikes.

1 Valim

Uuring viidi läbi Omnibuss-keskkonnas. Omnibuss-uuringu üldkogumi moodustavad Eesti elanikud vanuses 15-74 aastat. Turu-uuringute AS-i poolt teostatavates omnibuss-uuringutes on valimi suuruseks **1000 elanikku** vanuses 15-74, mis tagab esinduslikud ning kogu Eesti vastavaealisele elanikkonnale üldistatavad tulemused.

Vastajad leiti juhuvaliku alusel, et tagada kõikide Eesti maakondade ja asulatüüpide proportsionaalne esindatus küsitlusvalimis. Valimi territoriaalne mudel on koostatud Eesti Statistikaameti rahvastikustatistika andmebaasi alusel seisuga 01.01.2005.a.

Juhuvaliku esimeses etapis leiti 100 valimipunkti üle Eesti ja teises etapis igas valimipunktis konkreetsed intervjuueeritavad.

Aadressi valikul rakendati lähte-aadressi meetodit, mille puhul antakse igale küsitlejale ette juhuslikult valitud aadress, kus küsitleja teostab esimese intervjuu. Edasi liigutakse kindla sammu alusel (nt iga viies korter või iga teine maja), et tagada valikusse sattunud elupaikade juhuslikkus.

Vastaja valikul rakendati nn. noorema mehe reeglit, mis näeb ette, et esimesena palutakse intervjuud noorimalt kodusolevalt meesterahvalt, kes on vähemalt 17-aastane. Kui mehi kodus ei ole, eelistatakse noorimat naist. Selline valikumeetod annab neile küsitletavate kategooriatele, keda on vähem tõenäoline kodust eest leida (eelkõige noored inimesed ja mehed), täiendava šansi valimisse sattuda. Nii saavutatakse sugude ning erinevate vanusegruppide parem esindatus valimis.

2 Küsitlustöö

Küsitlusmeetodina kasutati trükitud ankeedi alusel läbiviidavat personaalintervjuud. Intervjuud viidi läbi eesti ja vene keeles. Küsitlustöös osales 76 vastava ettevalmistuse saanud Turu-uuringute AS-i küsitlejat. Täpsema ülevaate küsitlustööst annab allolev tabel.

Tabel 1 Ülevaade küsitlustööst

TULEMUS	Arv	% külastatud aadressidest
Intervjuu	991	38%
Sihtrühm puudub	116	4%
Kontakt puudub (kedagi pole kodus)	922	36%
Sihtrühma kuuluv pereliige pole kodus	25	1%
Keelduti kontaktist	321	12%
Keeldumine sihtrühmas	208	8%
Kokku külastatud aadresse	2583	100%
<i>Kokku korduvvisiite</i>	873	34%

Vastajate jagunemine sotsiaal-demograafilistes lõigetes on toodud joonisel 1

3 Andmetöötlus

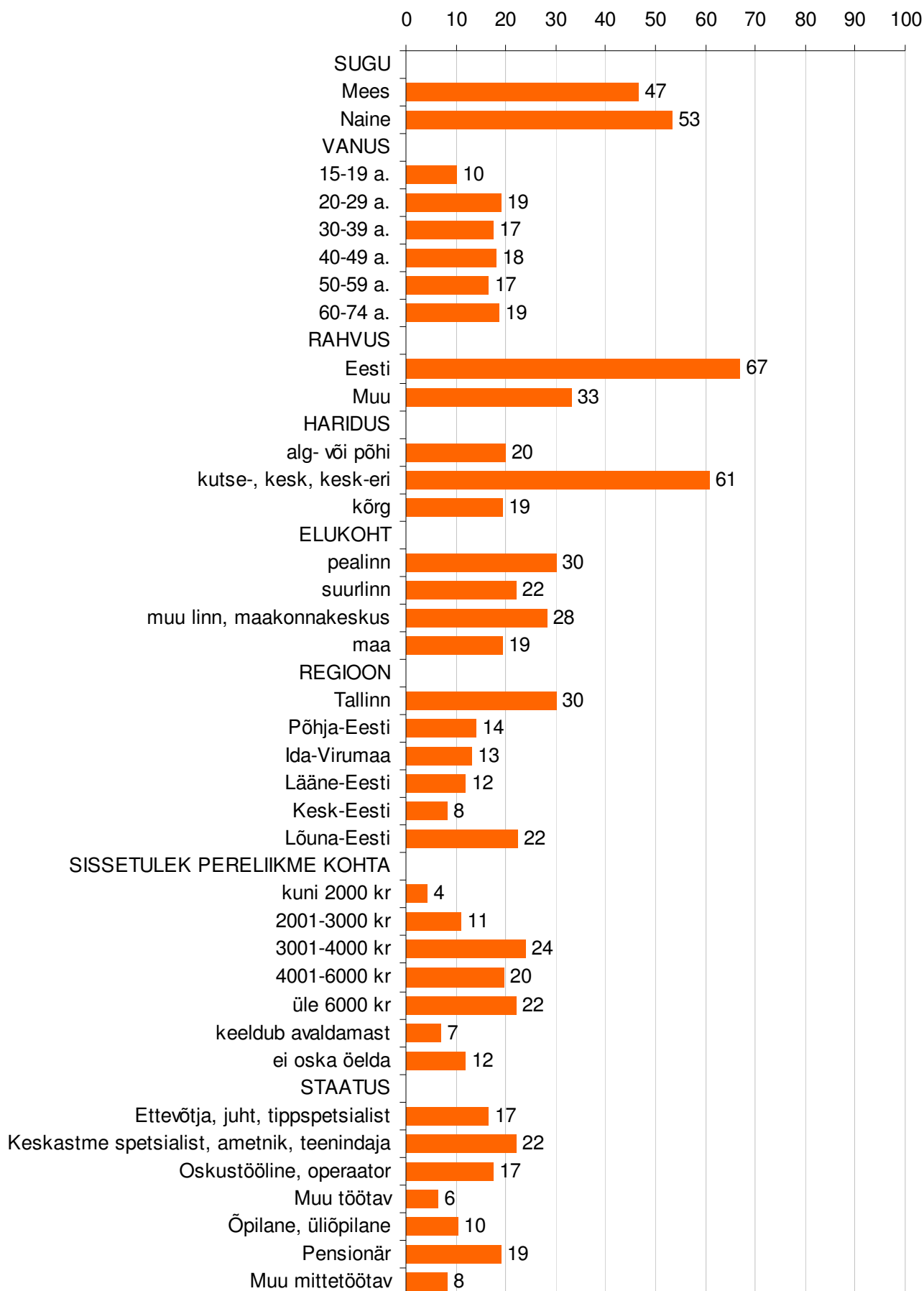
Töötluks kõlblikke intervjuusid tehti 991. Uuringutulemuste töötluks kasutati andmetötluspaketti SPSS for Windows.

Pärast küsitluse lõppemist võrreldi küsitletute sotsiaaldemograafilist koosseisu valimis ettenähtuga ja teostati andmete kaalumise teoreetilise mudeliga vastavaks.

Järgnevas tabelis on toodud valimivea piirid proportsioonihinnangul 95% usaldusnivool.

Tabel 2 Valimivea piirid

Valimi suurus	50%	48%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	3%	2%
10	30,99	30,97	30,36	29,56	28,40	26,84	24,79	22,13	18,59	13,51	10,57	8,68
20	21,91	21,90	21,47	20,90	20,08	18,98	17,53	15,65	13,15	9,55	7,48	6,14
30	17,89	17,88	17,53	17,07	16,40	15,49	14,31	12,78	10,74	7,80	6,10	5,01
40	15,49	15,49	15,18	14,78	14,20	13,42	12,40	11,07	9,30	6,75	5,29	4,34
50	13,86	13,85	13,58	13,22	12,70	12,00	11,09	9,90	8,32	6,04	4,73	3,88
60	12,65	12,65	12,40	12,07	11,60	10,96	10,12	9,03	7,59	5,51	4,32	3,54
70	11,71	11,71	11,48	11,17	10,74	10,14	9,37	8,36	7,03	5,11	4,00	3,28
80	10,96	10,95	10,73	10,45	10,04	9,49	8,77	7,82	6,57	4,78	3,74	3,07
90	10,33	10,32	10,12	9,85	9,47	8,95	8,26	7,38	6,20	4,50	3,52	2,89
100	9,80	9,79	9,60	9,35	8,98	8,49	7,84	7,00	5,88	4,27	3,34	2,74
110	9,34	9,34	9,15	8,91	8,56	8,09	7,47	6,67	5,61	4,07	3,19	2,62
120	8,95	8,94	8,76	8,53	8,20	7,75	7,16	6,39	5,37	3,90	3,05	2,50
130	8,59	8,59	8,42	8,20	7,88	7,44	6,88	6,14	5,16	3,75	2,93	2,41
150	8,00	8,00	7,84	7,63	7,33	6,93	6,40	5,71	4,80	3,49	2,73	2,24
200	6,93	6,93	6,79	6,61	6,35	6,00	5,54	4,95	4,16	3,02	2,36	1,94
300	5,66	5,65	5,54	5,40	5,18	4,90	4,53	4,04	3,39	2,47	1,93	1,58
500	4,38	4,38	4,29	4,18	4,02	3,79	3,51	3,13	2,63	1,91	1,49	1,23
800	3,46	3,46	3,39	3,30	3,17	3,00	2,77	2,47	2,08	1,51	1,18	0,97
1 000	3,10	3,10	3,03	2,95	2,84	2,68	2,48	2,21	1,86	1,35	1,06	0,87

Joonis 1 Vastanute profiil, % n=991

TEOSTAJAD

Uuringu erinevates etappides olid vastutavad:

▪	Küsimustiku ja aruande koostaja:	Tõnis Ormisson
▪	Valimi koostaja/küsitlustöö koordineerija:	Marina Karpištšenko/Kristel Toom
▪	Andmesisestuse koordineerija:	Asta Pajos
▪	Tabeltöötlus:	Kaire Siimon

Kontaktandmed:

▪	Telefon:	6 684 869
▪	Faks:	6 277 584
▪	E-post:	tonis,ormisson@туру-uuringute.ee
▪	Kodulehekülg:	www.turu-uuringute.ee
▪	Aadress:	Tatari 6 (3. korrus), 10 116 Tallinn

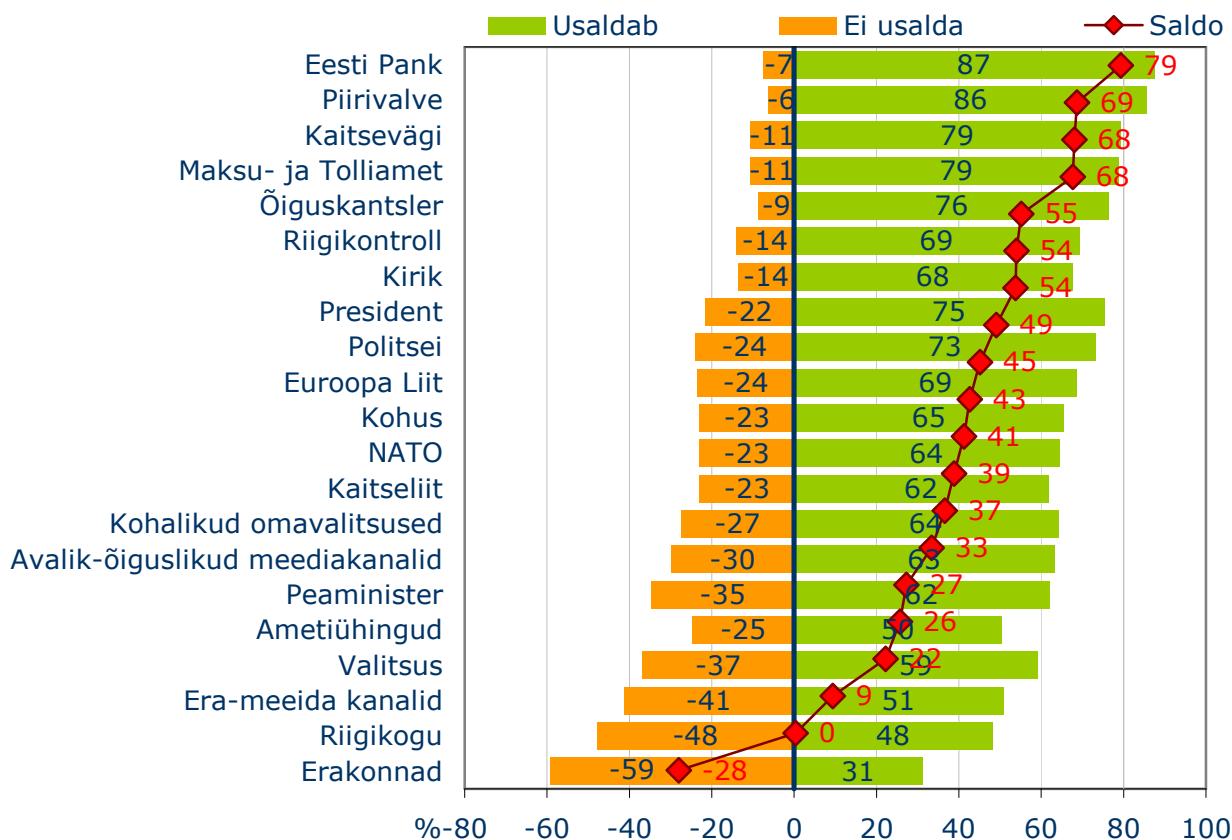
UURINGUTULEMUSED

1 Riigiasutuste usaldusväärsus

Kõige usaldusväärsemateks institutsioonideks on Eestis 15-74 aastase elanikkonna hinnangul Eesti Pank ning Piirivalve mida usaldab täielikult või pigem 86-87% elanikkonnast (Joonis 2). Usaldajate osakaal küündib üle 75% lisaks Kaitseväge ning Maksu- ja Tolliameti puhul.

Selgelt kõige vähemusaldusväärseks peetakse erakondi, kus mitteusaldajate osakaal ületab usaldajate oma 28% võrra. Erakonnad olid 2007 aasta juunis ainsad mõõdetud institutsioonidest, kelle puhul mitteusaldajate osakaal ületas selgelt usaldajate osakaalu.

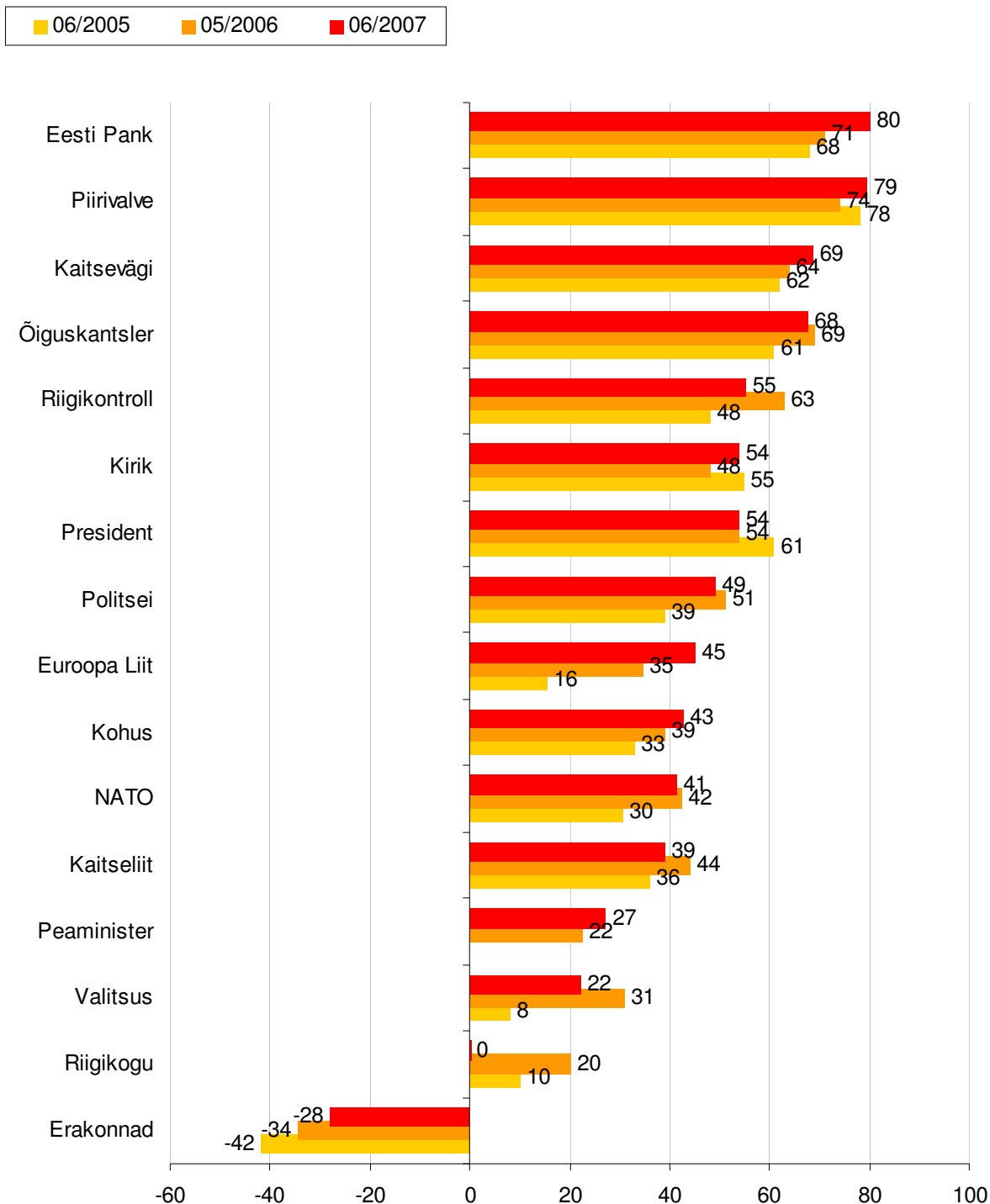
Joonis 2 Institutsioonide usaldusväärsus, % n=991

Võrreldes aastaga 2005, on elanike usaldus paljude institutsioonide vastu kasvanud, samas aasta taguse ajaga võrreldes on osade institutsioonide usaldusväärsus langenud. Kahe aasta jooksul on kõige enam kasvanud usaldus Euroopa Liidu vastu, samuti Valitsuse ning erakondade vastu. Võrreldes eelmise aastaga on selge tõusu teinud usaldus Euroopa Liidu ning Eesti Panga vastu (Joonis 3).

Võrreldes eelmise aastaga on kõige enam langenud usaldus Riigikogu, samuti Valitsuse vastu. Riigikogu usalduse tugeva languse taga võib näha avalikkuse reaktsiooni Riigikogu poolt kavandatud ning laia avaliku arutelu tekitanud kava nn Riigikogulaste kuluhüvitiste süsteemi muutmiseks.

Joonis 3 Võrdlus varasemate aastatega, saldo %

Enamike institutsioonide puhul erineb eestlaste suhtumine riigiinstitutsioonide usaldusväärsusse mitte-eestlaste omast. Et võrdlust selgemalt esile tuua, esitame joonisel 4 tulemused selle kohta, kui palju erineb mitte-eestlaste puhul igat institutsiooni täielikult või pigem usaldavate elanike osakaal vastavast usaldusväärsusest eestlaste seas.

Jooniselt näeme, et paljude institutsioonide puhul on mitte-eestlaste seas usaldusväärsus eestlastest madalam. Seejuures on väga tugevalt näha ka asjaolu, et võrreldes poole aasta ning aasta eest tehtud uuringutega on väga paljude institutsioonide puhul erinevus eestlaste ning mitte-eestlaste vahel tugevalt suurenenud.

Lõhe hüppelise suurenemise põhjustena võib näha nn Pronksiöö sündmusi 2007 aasta aprilli lõpus, mil puhkenud massirahutuste käigus otsustas Vabariigi Valitsuse kriisikomisjon teisaldada Tallinnas Tõnismäel asuva nn Pronkssõduri mälestusmärgi.

Kuivõrd rahutuste tekkimise eelselt oli mälestusmärgi teisaldamise vastu 49% Eesti rahvusest elanikkonnast ning 86% muust rahvusest elanikkonnast¹ mõjus Pronkssõduri teisaldamine muulastest elanike usaldusele riiklike institutsioonide vastu väga negatiivselt.

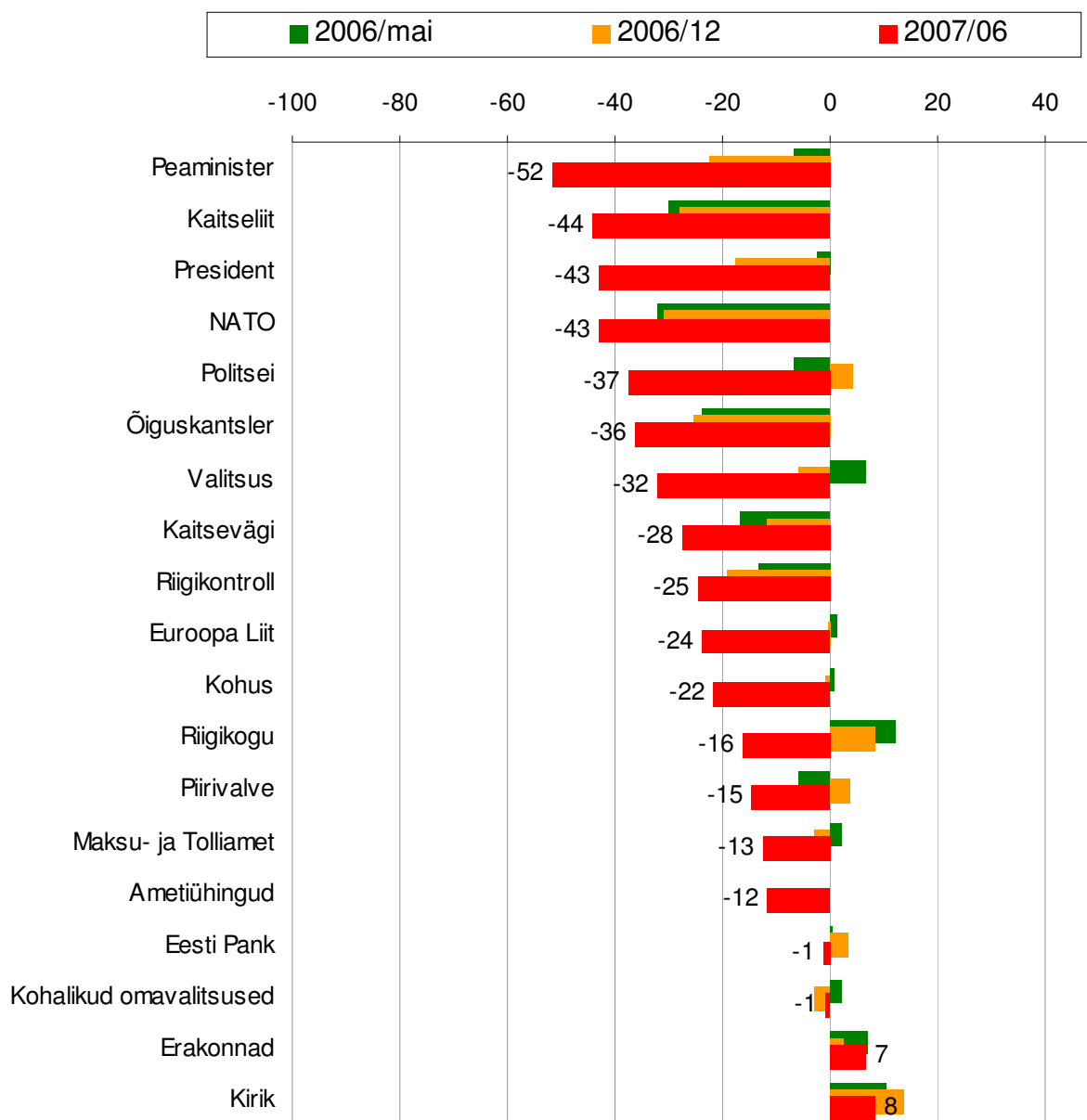
Kui võrdleme tulemusi poole aasta taguse seisuga, siis mõjutasid nn pronksiöö sündmused rahvuste lõikes kõige lõhestavamalt Politsei usaldusväärsele. Kui veel detsembris oli mitte-eestlaste seas usaldus Politsei vastu eestlaste omast isegi pisut kõrgem (77% vs 73% eestlastest), siis pronksiöö sündmused käristasid eestlaste ning mitte-eestlaste vahele 41%-se vahe (politsei usaldusväärsus eestlaste seas tõusis 13% võrra, ent langes mitte-eestlaste seas tervelt 29% võrra).

Võrreldes poole aasta taguse ajaga suurenes lõhe eestlaste ning mitte-eestlaste usalduse vahel peaministri puhul 29% võrra, valitsusel 27%, presidendil 26%, riigikogul 25%, Euroopa Liidul 23%, kohtutel 21%, piirivalvel 18%, kaitseleiidul ning kaitsevägedel kummalgi 16% jne.

Poole aasta eest oli usaldasid mitte-eestlased võrreldes eestlastega enam Politseid ja Riigikogu, kus peale aprillikuseid sündmusi on toimunud kannapööre. Endiselt usaldavad mitte-eestlased võrreldes eestlastega enam kirikut, erakondi. Umbes sama suru on rahvuste lõikes usaldus Eesti Panga ning Kohalike omavalitsuste vastu. Ülejäänud institutsioonide puhul on mitte-eestlaste seas usaldusprotsent eestlaste omast selgelt madalam.

¹ „Eestlased teisaldaksid pronkssõduri, venelased mitte“, EPL 25.aprill 2007, Turu-uuringute AS Omnibussuuring aprillis 2007.

Joonis 4 Mitte-eestlaste usaldushinnangute erinevus Eestlaste hinnangutest, %
(mitte-eestlaste usaldusprotsendist on lahutatud eestlaste usaldusprotsent)

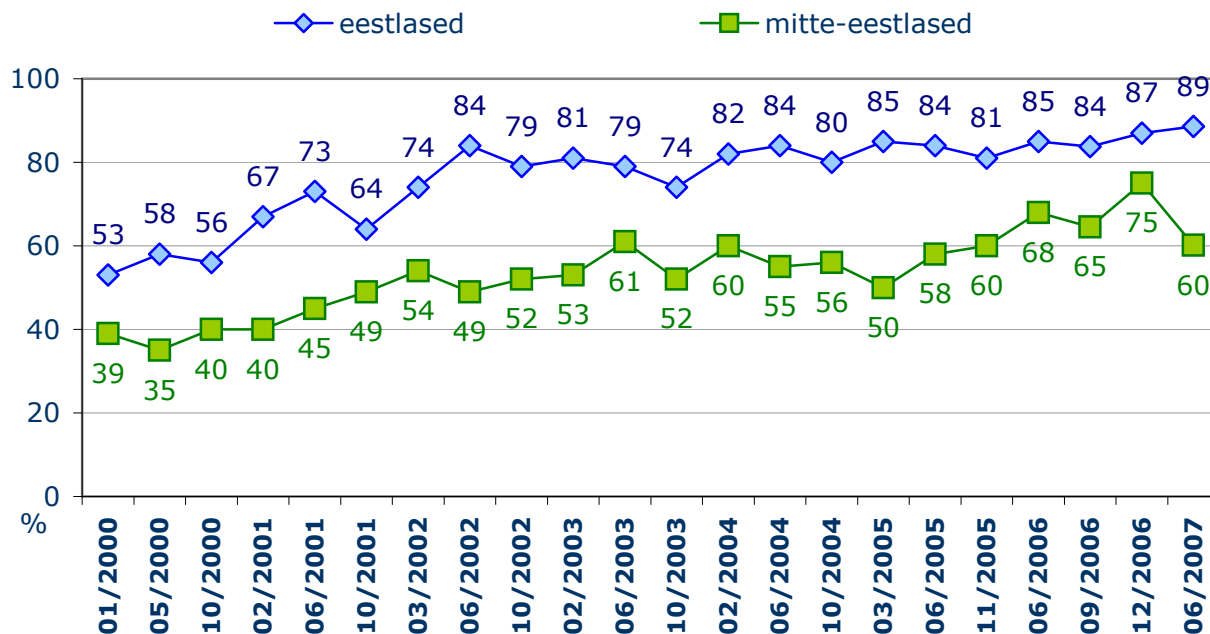

Kaitseväge usaldusväärsus on eestlaste seas viimase paari aasta jooksul olnud suhteliselt stabiilne, kõikides 80-87% vahel. Alates eelmise aasta algusest võib märgata eestlaste usalduses kerget tõusutrendi.

Traditsiooniliselt on viimaste aastate jooksul alati mitte-eestlaste seas Kaitsevägede usaldus olnud selgelt madalam. Kui viimase paari aasta jooksul on vahe eestlaste ning mitte-eestlaste vahel stabiilselt kahanenud, siis pronksiöö sündmuste mõjul on 2007 aasta juunis vahe jällegi oluliselt suurenenud. Kui eelmise aasta kolme uuringulaine puhul jäi mitte-eestlaste seas usaldusprotsent eestlastele keskmiselt alla 16% võrra, siis juunis oli vahe 28% (viimati oli vahe võrreldavalt suur 2005 a kevadel - [Joonis 5](#)).

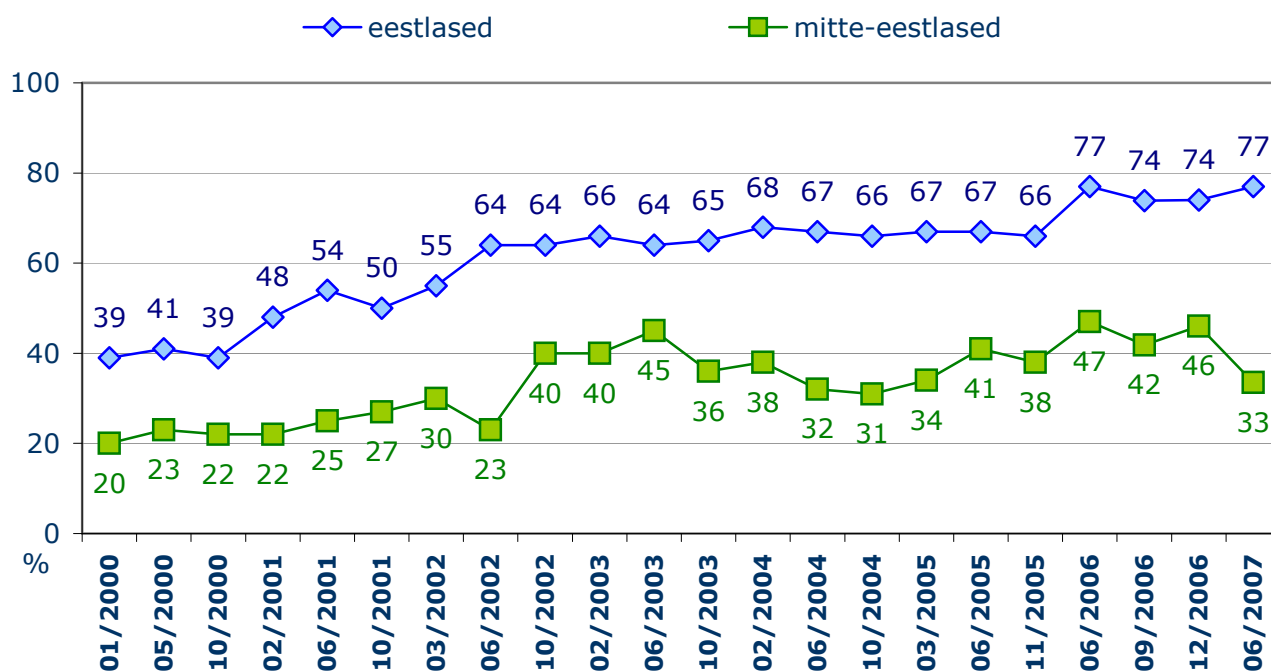
Kaitsevägi on elanike silmis suhteliselt kõrge usaldusväärusega institutsioon. Käesolevas uuringus on Kaitsevägi järjestuses kolmas enam usaldatud institutsioon mõõdetutest. Kaitseväest usaldusväärsemaks peetakse Piirivalvet ning Eesti Panka.

Joonis 5 Kaitseväge usaldusväärsus 2000-2006, % täiesti ja pigem usaldajad

Kui Kaitseväge usaldusväärsus on ülejäänud institutsioonidega võrreldes traditsiooniliselt keskmisest kõrgem, siis Kaitseväe usaldusväärsus on viimaste aastate jooksul jäänud sarnaseks institutsioonide keskmise usaldusprotsendiga. Seega on Kaitseväe usaldusväärsus jäänud läbivaldt selgelt alla Kaitseväe usaldusväärsusel. Sarnaselt Kaitseväele, on ka Kaitseväe usaldusväärsus selgelt madalam mitte-eestlaste seas (Joonis 6). Sarnaselt Kaitsevägede usaldusväärsusel võis ka kaitseväe puhul viimase paari aasta jooksul märgata rahvuste vahelise lõhe väikset taandumist, millele pronksiöö sündmused on viimase uuringu andmetel teinud aga suure tagasilöögi. Kui viimase aasta jooksul jäi mitte-eestlaste seas Kaitseväe usaldanud elanike osakaal eestlastest keskmiselt 30% võrra madalamaks, siis juunis kärsis vahe 43% suuruseks. Alates 2000 aastast olemasolevast trendist on praegusele eelnenud ajast kõige suurem lõhe 41% 2002. aasta juunis.

Joonis 6 Kaitseväe usaldusväärsus 2000-2006, % täiesti ja pigem usaldajad

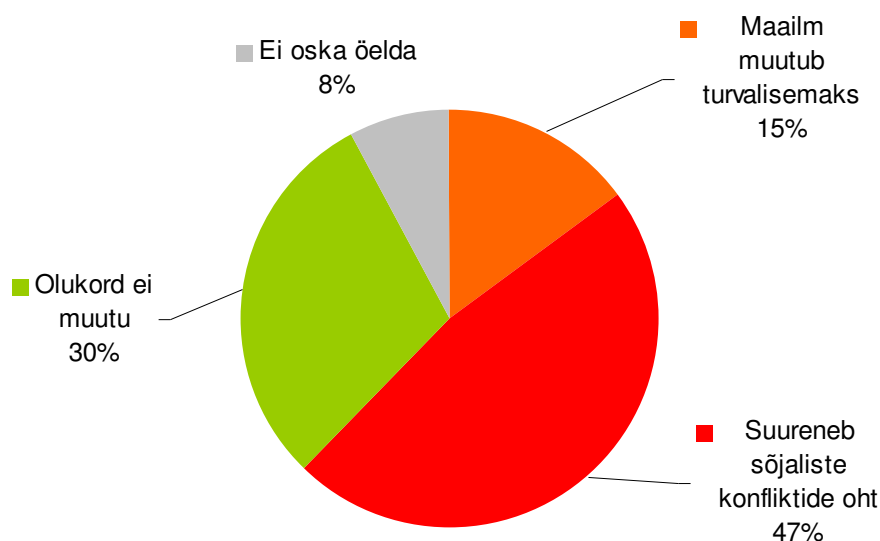

2 Julgeolek ning ohud

2.1 Julgeolek maailmas

Eesti elanikud näevad maailma julgeolekut järgmise aastakümne perspektiivis valdavalt negatiivsetes värvides. Alates 2001 aasta sügisest ületab pessimistlik suhtumine optimistide hulga. 2007 aasta juunis arvab 47% vastanutest, et järgmisel aastakümnel sõjaliste konfliktide oht maailmas suureneb, 30% vastanute hinnangul jääb olukord muutmatuks ning vaid 15% leiab, et maailm muutub järgmise kümnendi jooksul turvalisemaks (Joonis 7).

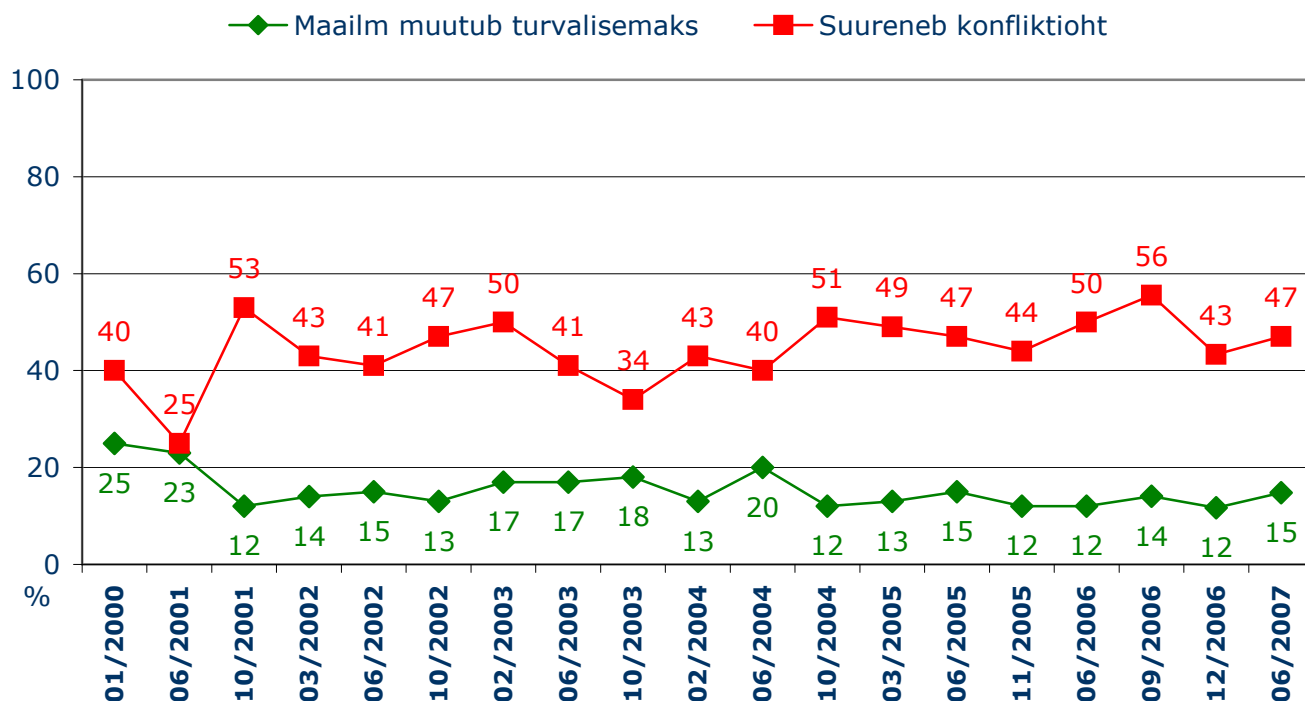
Joonis 7 Julgeolek maailmas, % n=991

Kui detsembrikuises, jõulueelses uuringus mõõtsime selgelt elanikkonna ohutunde kahanemist, siis seekord on võrreldes detsembriga ohutunne pisut kasvanud. Siiski on võimalku konfliktide suurenemist uskuvaid elanikke vähem kui eelmise aasta sügisel (Joonis 8).

Nende vastajate osakaal, kes usuvad olukorra muutumist turvalisemaks, on viimase kolme aasta jooksul kõikunud stabiilselt 12-15% piires.

Mitte-eestlaste seas on võrreldes eestlastega enam selliseid vastajaid, kes usuvad, et olukord ei muutu (36% VS 27%). Kui detsembrikuus oli mitte eestlaste seas selgelt vähe neid, kes uskusid konfliktiohu suurenemist (vahe oli 16%), siis praeguses uuringus on suhtumise pigem võrdsustunud (vahe eestlaste ja mitte eestlaste vahel 5%).

Joonis 8 Julgeolek maailmas – muutus 2000-2007, %**2.2 Ohud Eestile**

Eelnevatel aastatel oleme küsinud vastajatelt üksnes seda, kui tõenäoliseks peetakse võimalust, et Eestit ründab mõni teine riik. Alates detsembrikuisest uuringust mõõdame põhjalikumalt seda, mida arvab elanikkond ka teiste võimalike ohtude tõenäosusest. Vastajatele esitati rida potentsiaalseid ohuallikaid ning paluti hinnata, kui tõenäoliseks peetakse, et lähemate aastate jooksul nimetatud ohud Eestit ähvardavad.

Tulemused [Joonisel 9](#) näitavad, et sarnaselt detsembris mõõdetule peavad Eesti elanikud pakutud ohtudest ainsana selgelt tõenäoiseks võimalikku ulatuslikku keskkonnareostust. See on ainus nimekirjas toodud ohtudest, mille puhul seda tõenäoliseks pidanud vastajate osakaal on suurem kui nende hulk, kes seda tõenäoliseks ei pea.

Samas on märgata, et ka selle ohu puhul on elanikkonna ohutunne selgelt kahanenud. Kui detsembris pidas ulatusliku keskkonnareostuse võimalust lähiaastate jooksul Eestis tõenäoliseks 72% elanikest, siis nüüd on selliste vastajate hulk kahanenud 12% võrra 60%-le. Selle ohu puhul ületab ohtu tõenäoliseks pidavate vastajate osakaal 24% võrra nende osa, kes peavad ohtu ebatõenäoliseks (saldo). Kõigi muude ohtude puhul on saldo selgelt negatiivne ning neid peetakse võrreldes ülalmainituga ülekaalukalt pigem ebatõenäoliseks.

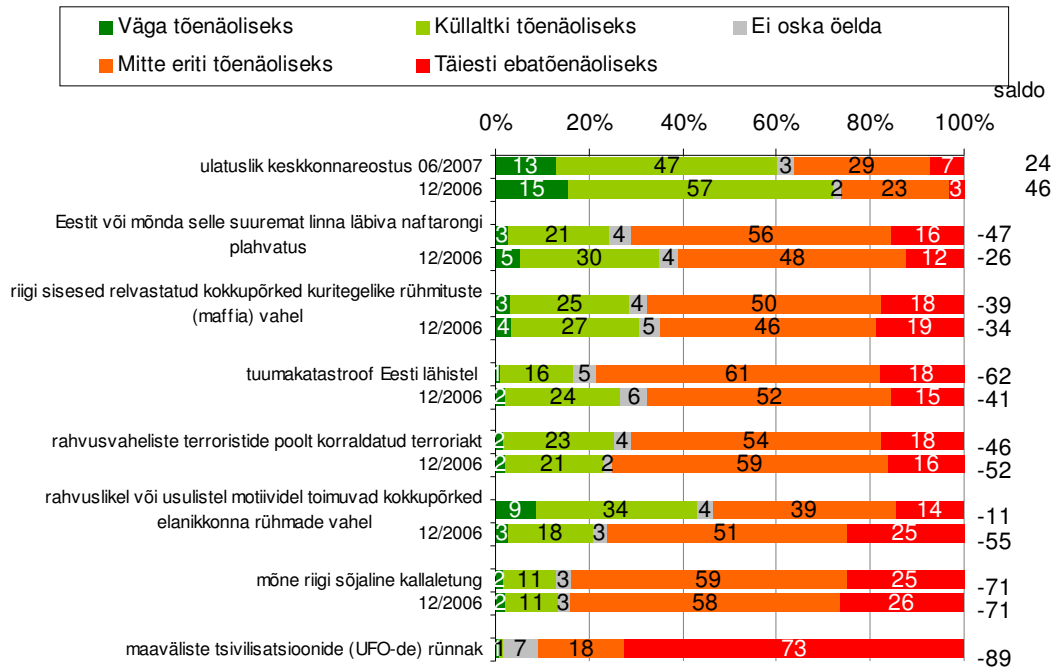
Vaatamata sellele, et ohte peetakse ebatõenäoliseks, saame võrrelda seda, milliseid ohte peetakse vähem või rohkem ebatõenäoliseks. Selgub, et keskkonnareostusest järgmisena tajutakse ohtudest mõne naftarongi plahvatust ning seejärel riisisiseseid relvastatud kokkupõrkeid kuritegelike rühmituste vahel. Kõige vähemtõenäoliste ohtudena mõne teise riigi sõjalist kallaletungi. Seega peetakse meie uuringutes varem mõõdetud mõne teise riigi sõjalise rünnaku ohtu üheks ebatõenäolisemaks võimalikest.

Võrreldes detsembriga on oluliselt kasvanud nende vastajate hulk, kes peavad tõenäoliseks rahvuslikel või usulistel motiividel toimuvaid kokkupõrkeid elanike rühmade vahel: kui detsembris pidas neid

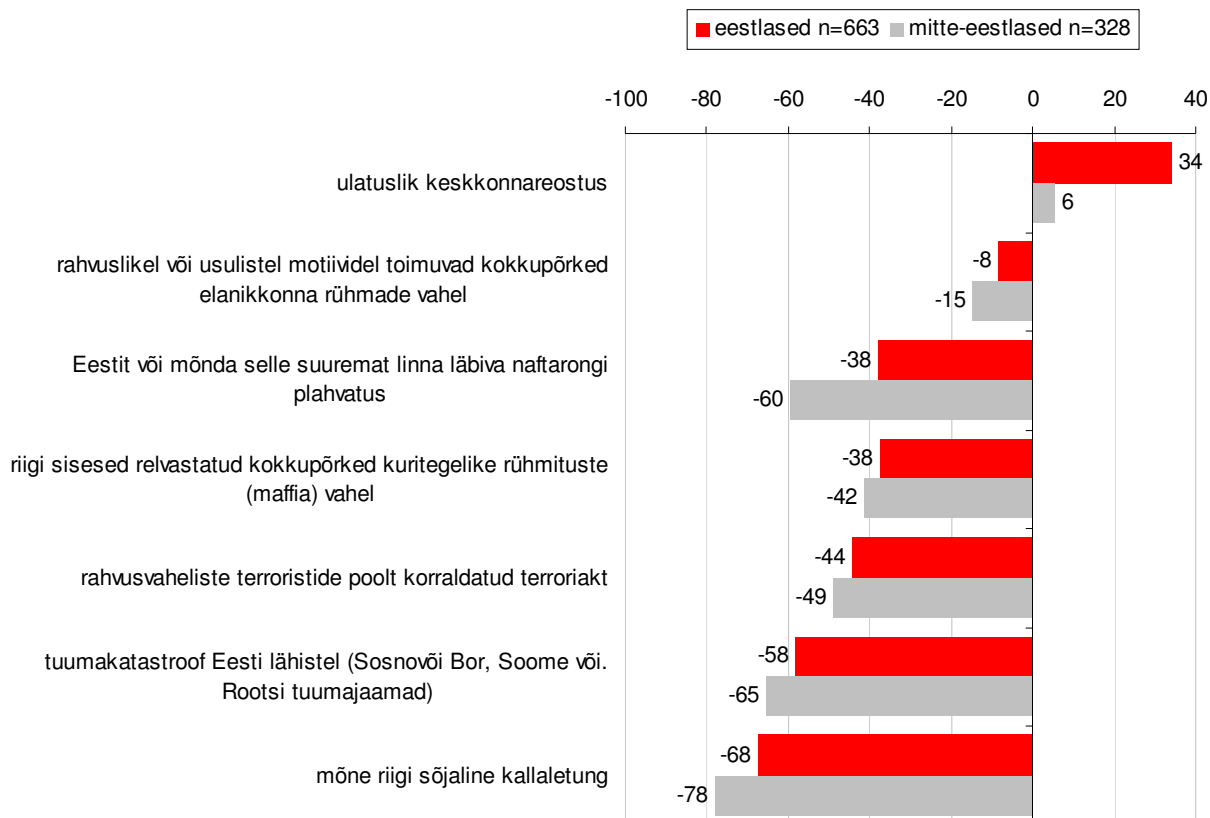
tõenäoliseks 21%, siis juunis oli selliste vastajate hulk sisuliselt kahekordistunud (43%). Ka selle muutuse taga võib üsna selgelt näha nn Pronksiöö sündmuste mõjusid, kuivõrd nimetatud sündmuste sisu võikski osalt defineerida kui rahvuslikel motiividel toimunud kokkupõrget.

Selgelt on aga kahanenud kartus mõne Eestit läbiva naftarongi plahvatuse ning Eesti lähedal toimuva võimaliku tuumakatastroofi vastu.

Joonis 9 Erinevate ohtude tõenäosus Eestile lähemate aastate jooksul, %

Mõnevõrra erinevad siin eestlaste ning mitte-eestlaste hoiakud. Oleme Joonisel 10 toonud võrdlevalt eestlaste ning mitte-eestlaste hinnangud saldona (lahutasime ohtu tõenäoseks pidavate vastajate osakaalust mitte-tõenäoseks pidajate osa). Nagu selgub, peavad eestlased selgelt enam tõenäoseks ulatusliku keskkonnareostuse ohtu, samuti naftarongi plahvatuse, võimaliku tuumakatastroofi ohtu. Ainsana peavad eestlased võrreldes mitte-eestlastega vähem tõenäoliseks mõne teise riigi sõjalise kallaletungi ohtu. (-68%).

Joonis 10 Erinevate ohtude tõenäosus Eestile lähemate aastate jooksul, Saldo %**3 Eesti julgeolekut tagavad tegurid**

Eesti julgeoleku kõige suurema tagatisena nähakse selgelt kuulumist NATO-sse (Joonis 11), mida on kolme tähtsama julgeolekugarantii seas nimetanud ca 68% (detsembris 67%) vastajatest. Samas on jällegi nn pronksiöole järgnenud sündmuste järgselt (sh faktiliselt oluliselt pingestunud olukord Eesti-Venemaa suhetes) reaalse ohu tajumise järgselt oluliselt muutunud elanike arvamus Eesti julgeolekut mõjutatavate järgnevate tegurite osas.

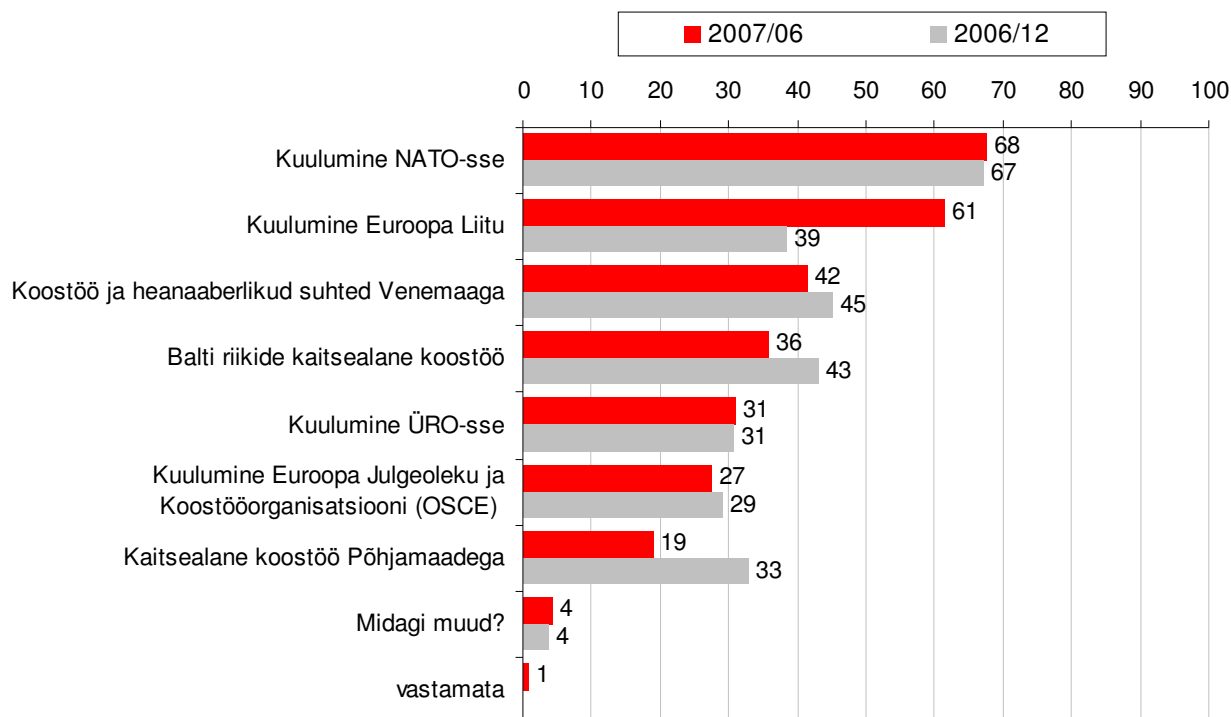
Nimelt on väga tugevalt kerkinud võrreldes eelnenud ajaga elanike teadvusesse Euroopa Liit kui Eesti julgeolekut tagav garantii. Kuulumine Euroopa Liitu on julgeolekut tagavate tegurite seas olnud Eesti elanike hinnangul tegelikult juba aastaid üks olulisemaid tegureid, ent 2006 aastal läbi viidud kolmes uuringulaines on Euroopa Liit jäänud alati väga selgelt alla kõige tugevamalt tajutud garantiile – NATO liikmelisusele. Eelmisel aastal läbi viidud kolmes uuringulaines on NATOsse kuulumist peetud elanike poolt konkurentsituult kõige olulisemaks julgeolekugarandiks. Euroopa Liitu kuulumist on peetud eelmise aasta mai kuus oluliselt kolmandaks teguriks (Võrreldes NATO-ga vahe 19%), septembris samuti kolmandaks (kaotus NATOle 21%) ning detsembris neljandaks (kaotus NATO-le 28%). Pronksiöole järgnenud Euroopa Liidu reaktsioonid Eestis toimuvale ning Eesti-Venemaa suhetele on tõstnud Euroopa Liitu kuulumise aga seekordses uuringus NATO kõrval väga selgeks teiseks julgeolekugarantiiks.

Kui eelmise aasta kolmes uuringus nimetas kolme olulisema julgeolekugarantii seas Euroopa Liitu kuulumist 42% elanikest, siis juunis oli selliseid vastajaid tervelt 61% (tõus võrreldes eelmise aasta keskmisega 19% ning võrreldes detsembris mõõdetuga 22%).

Vastukaaluks on väga selgelt nende vastajate osakaal, kes peavad julgeolekugarantiiks kaitsealast koostööd põhjamaadega (langus 14%) ning Balti riikide kaitsealast koostööd (-7%).

Nii suuri muutusi elanike hinnangutes kohtab väga harva ning selline muutus viitab selgelt pöördelistele sündmustele.

Joonis 11 Eesti julgeolekut tagavad tegurid 2006 dets vs 2007 juuni (pronksiöö sündmuste mõju), % kõik vastajad

Sarnaselt eelmiste uuringutega on kolmandaks oluliseks julgeolekugarantiiks peetud koostööd ning heanaaberlikke suhteid Venemaaga. Samas, kui eelnevates uuringutes on viimane olnud Euroopa Liiduga sageli nõ ühe pulga peal, siis nüüd on kaotus Euroopa Liidule üsna veenev (19%).

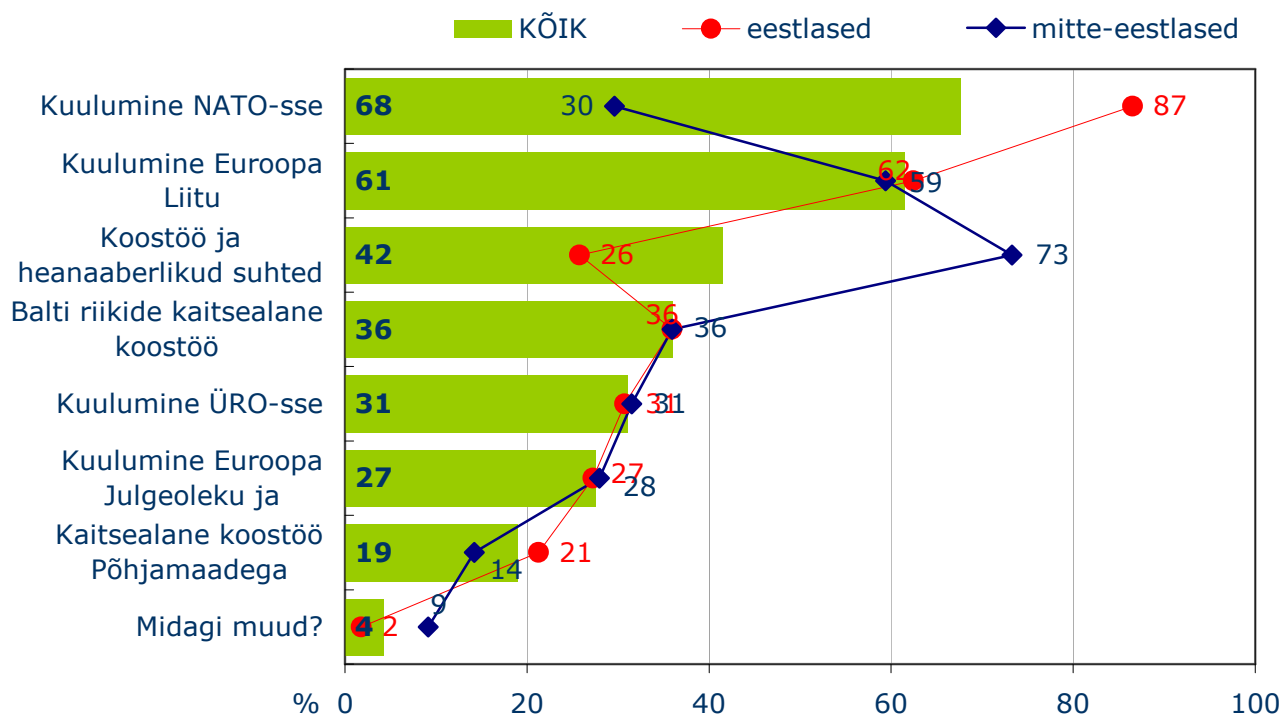
Üsna oluline on ka siin jälgida, kuidas lahknevad suhtumised julgeolekugarantiidesse sõltuvalt vastajate rahvusest (Joonis 12).

Väga sarnaselt eelnevatele uuringutele näevad eestlased võrreldes mitte-eestlastega julgeolekugarantiina oluliselt sagedamini kuulumist NATO-sse (57% võrra enam kui mitte-eestlased sh on lõhe võrreldes detsembriga suurenenud 9% võrra). Mitte-eestlased seevastu nimetavad palju sagedamini koostööd ja heanaaberlikke suhteid Venemaaga (47% võrra enam kui eestlased sh lõhe on samuti suurenenud 9% võrra).

Kui julgeolekugarantiide osas oli tugev lõhenemine rahvuste tasandil juba kestnud aastaid, siis praegu võib selgelt näha selle lõhe süvenemist.

Tähelepanuväärne on aga, et Euroopa Liidu senisest oluliselt sagedasem tajumine julgeolekugarantiina on toimunud paralleelselt nii eestlaste kui mitte-eestlaste seas. Seega võib Euroopa Liidus näha Eesti jaoks kui omamoodi võimalust mitte-eestlaste integratsiooniks. St kui rahvuste baasil ning Venemaa kontekstis on eestlaste ning venelaste maailmapilt sageli vastanduv ning võimalike puutepunktide leidmine keeruline, siis Euroopa Liit nõ rahvuskonfliktist puhtana pakub võimaluse ühtse identiteedi loomiseks, erimeelsuste tasandamiseks.

Joonis 12 Eesti julgeoleku garantiid, % (iga vastaja võis märkida kuni kolm vastust)

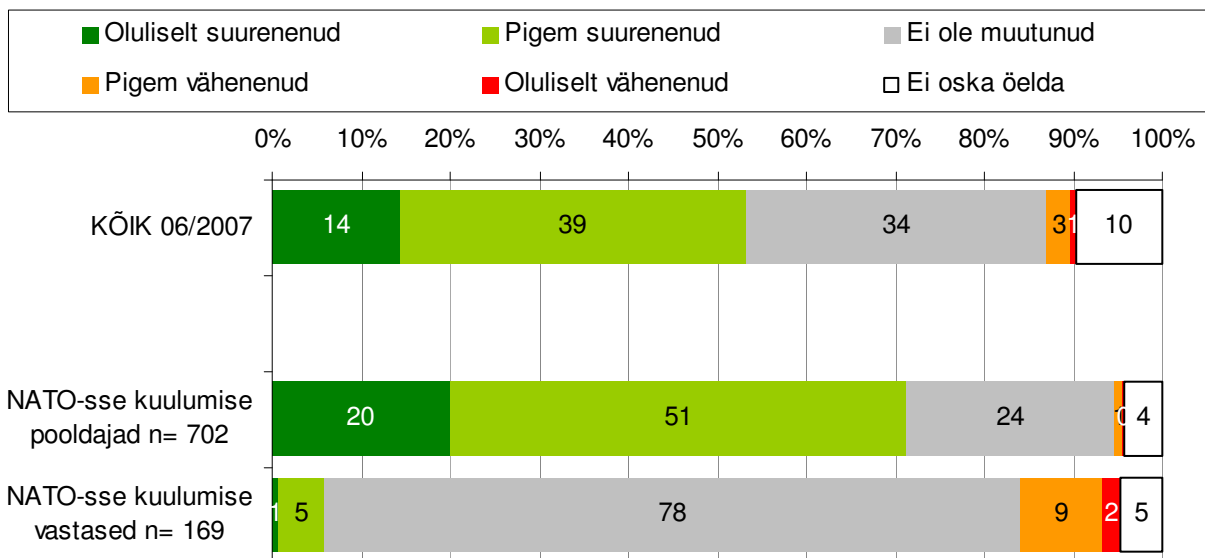
4 NATO

4.1 Turvalisuse muutumine pärast NATO-ga liitumist

Üpris sarnaselt eelmise aasta uuringutega leiab 53% vastanuist, et Eesti turvalisus on pärast NATO-ga liitumist oluliselt või pigem suurenenud. 34% arvates pole muutusi toimunud 3% hinnangul on see NATO-ga liitumise järel kahanenud (Joonis 13).

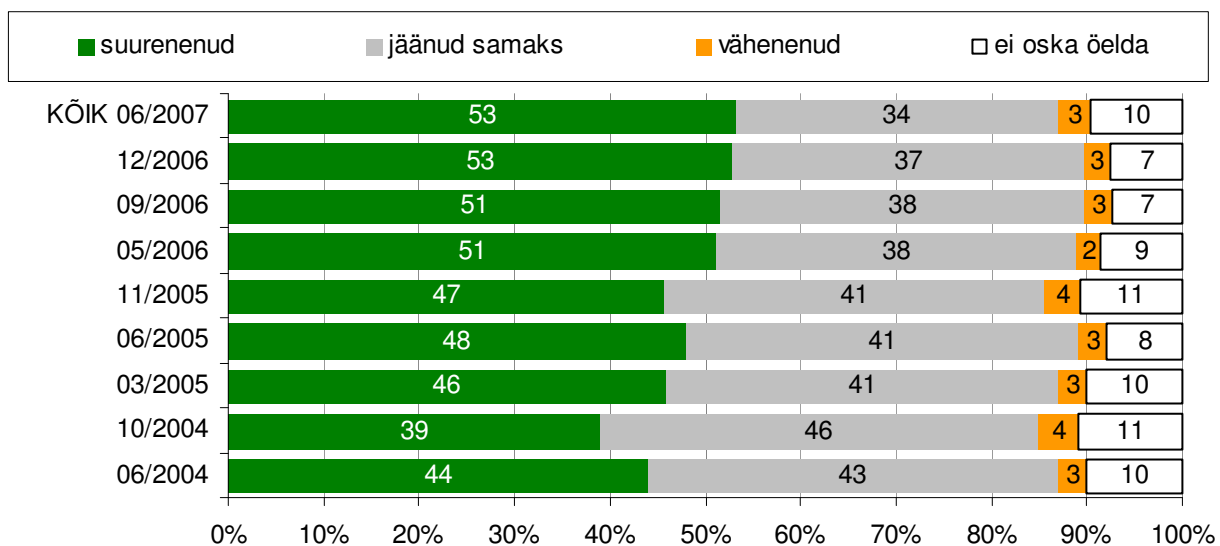
Selle hinnangu andmine on seotud üldise suhtumisega NATO-sse. Nii peab turvalisust kasvanuks 71% liitumise pooldajatest ja vaid 6% selle vastastest. Viimastest leiab 3/4, et midagi ei ole muutunud ja 11% leiab, et julgeolek on pigem või oluliselt vähenenud.

Joonis 13 Kuidas on muutunud Eesti julgeolek pärast NATO-ga liitumist?, %

Võrreldes tulemusi eelnenud uuringute tulemusega (Joonis 14), näeme, et trendina on kasvamas nende elanike osa, kes usuvad, et NATO-ga liitumine on Eesti julgeolekut suurendanud. Vastupidise trendina on vähenemas nende elanike hulk, kes arvavad, et NATO-ga liitumine ei ole muutnud midagi.

Joonis 14 Kuidas on muutunud Eesti julgeolek pärast NATO-ga liitumist?, muutus ajas, %

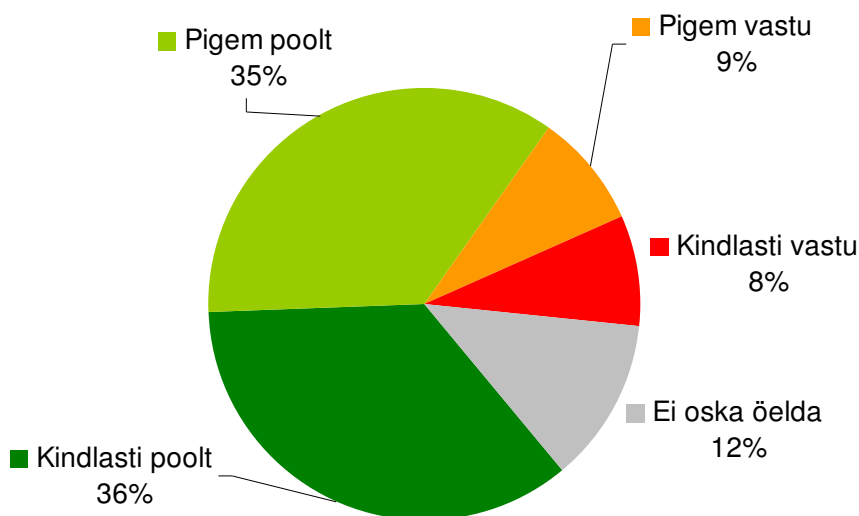
Ka siin tekivad väga selged erinevused eestlaste ning ülejäänute hinnangutes. Kui eestlastest tunnetab pärast NATO-ga liitumist julgeoleku suurenemist 70%, siis mitte-eestlastest arvab nii vaid 20%. Viimased arvavad eestlastest sagedamini, et olukord ei ole muutunud (57% vs 22% eestlastest).

4.2 Suhtumine NATO-sse kuulumisse

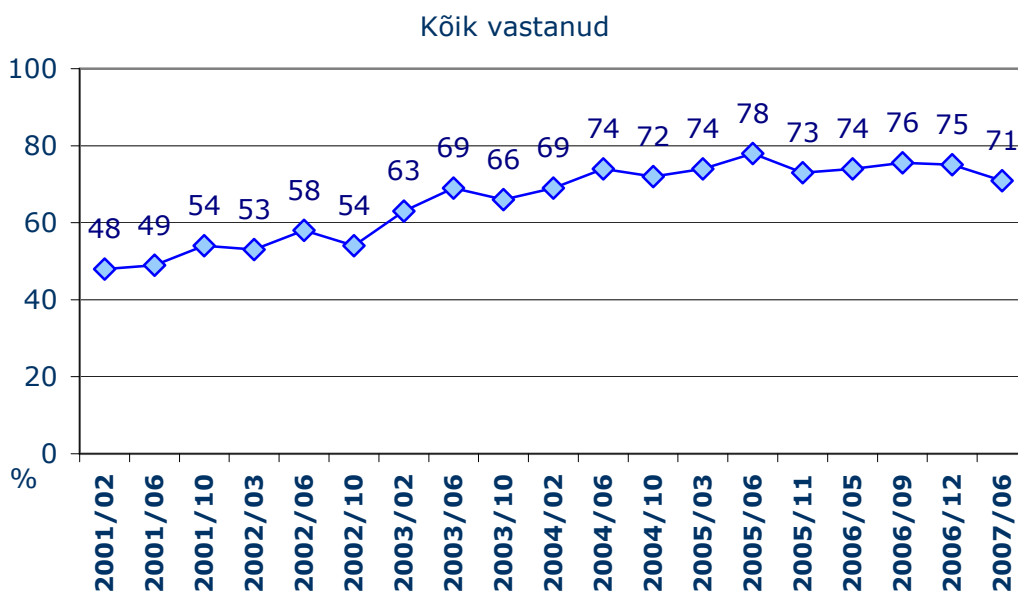
Eesti kuulumist NATO-sse pooldab kindlasti 36% (detsembris 29%) ning pigem pooldab 35% (detsembris 46%) elanikest (Joonis 15). Kokku on NATO-sse kuulumist pooldavaid elanikke 71%, selle vastaseid on kokku aga 17%. Ehkki pooldajate koguarv on võrreldes talvel mõõdetuga madalam (71% vs 75% detsembris), võib märgata, et selgelt on kasvanud nõ kindlate pooldajate hulk (+7%). Üldine

toetuse kahanemine on tulnud seega seniste pigem pooldajate arvelt. Ka siin viitab tulemus võimalikele erisuunalistele suhtumiste muutumistele erinevates vastajate gruppides.

Joonis 15 Suhtumine NATO-sse kuulumisse, % n=991

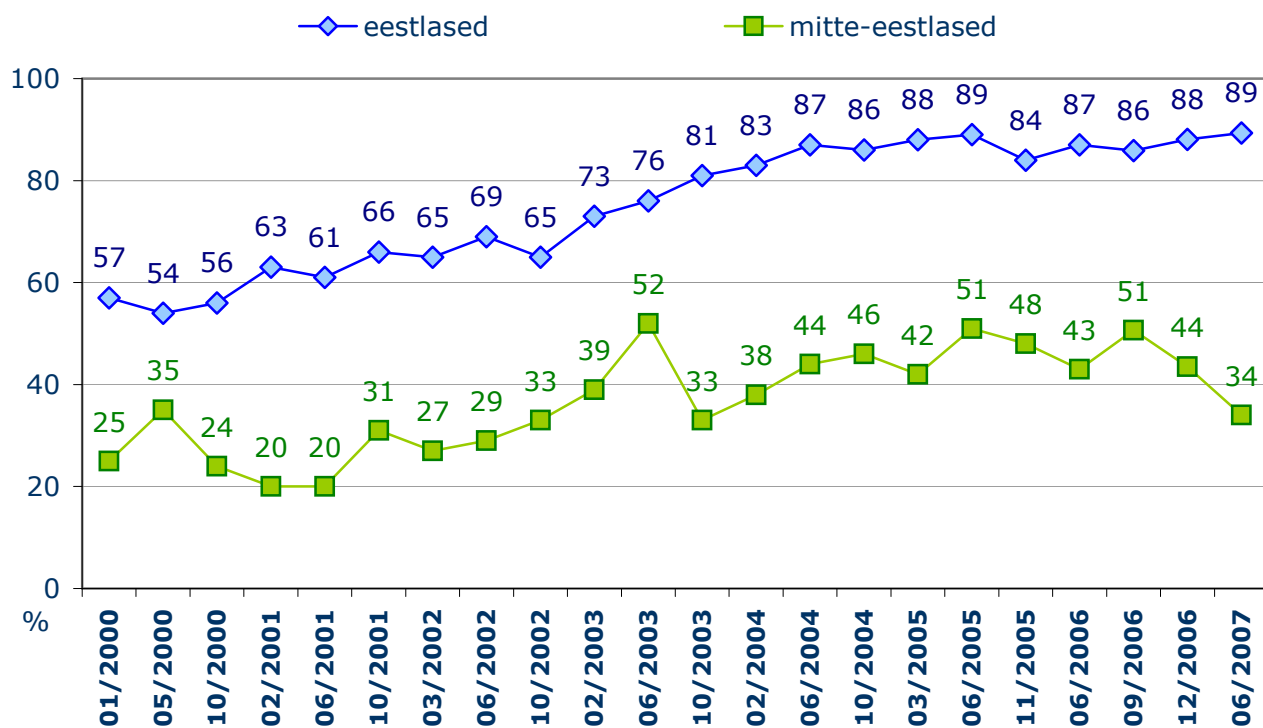
Joonis 16 NATO-ga liitumise/NATO-see kuulumise pooldajate osakaal ajas, kindlasti ja pigem poolt %

Jooniselt 17 selgubki, et rahvuste lõikes on muutused üsna erinevad. Kui eestlaste seas on jätkumas kerge toetuse tõus (sealhulgas kindlate toetajate osakaal on tõusnud võrreldes detsembriga 33%-lt 49%-le!!), siis mitte-eestlaste seas on toetus NATO-sse kuulumisele üsna selgelt kukkunud.

Eestlased on NATO suhtes positiivsemalt meelestatud kui mitte-eestlased. Kui eestlastest pooldab NATO-sse kuulumist 89%, siis mitte-eestlaste seas on neid vaid 34% (Joonis 17). Kui eelmisel aastal oli mitte-eestlaste toetus NATOsse kuulumisele eestlastest keskmiselt 41% võrra väiksem, siis juunis oli vahe 55% (sh alates 2000-st aastast mõõdetud trendis ei ole lõhe rahvuste vahel olnud iial varem nii suur).

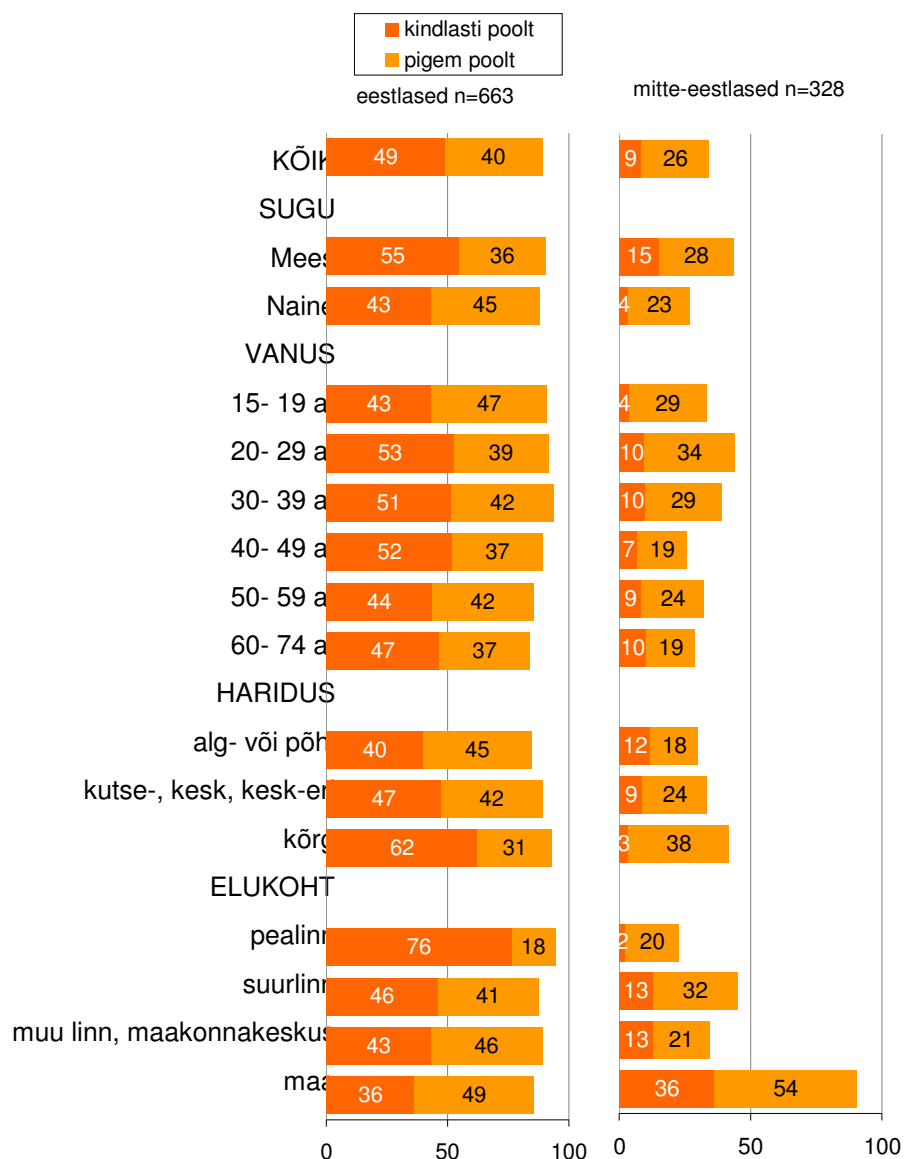
Joonis 17 NATO-ga liitumise/NATO-sse kuulumise pooldajate osakaal ajas, kindlasti ja pigem poolt – eestlased ja mitte-eestlased %

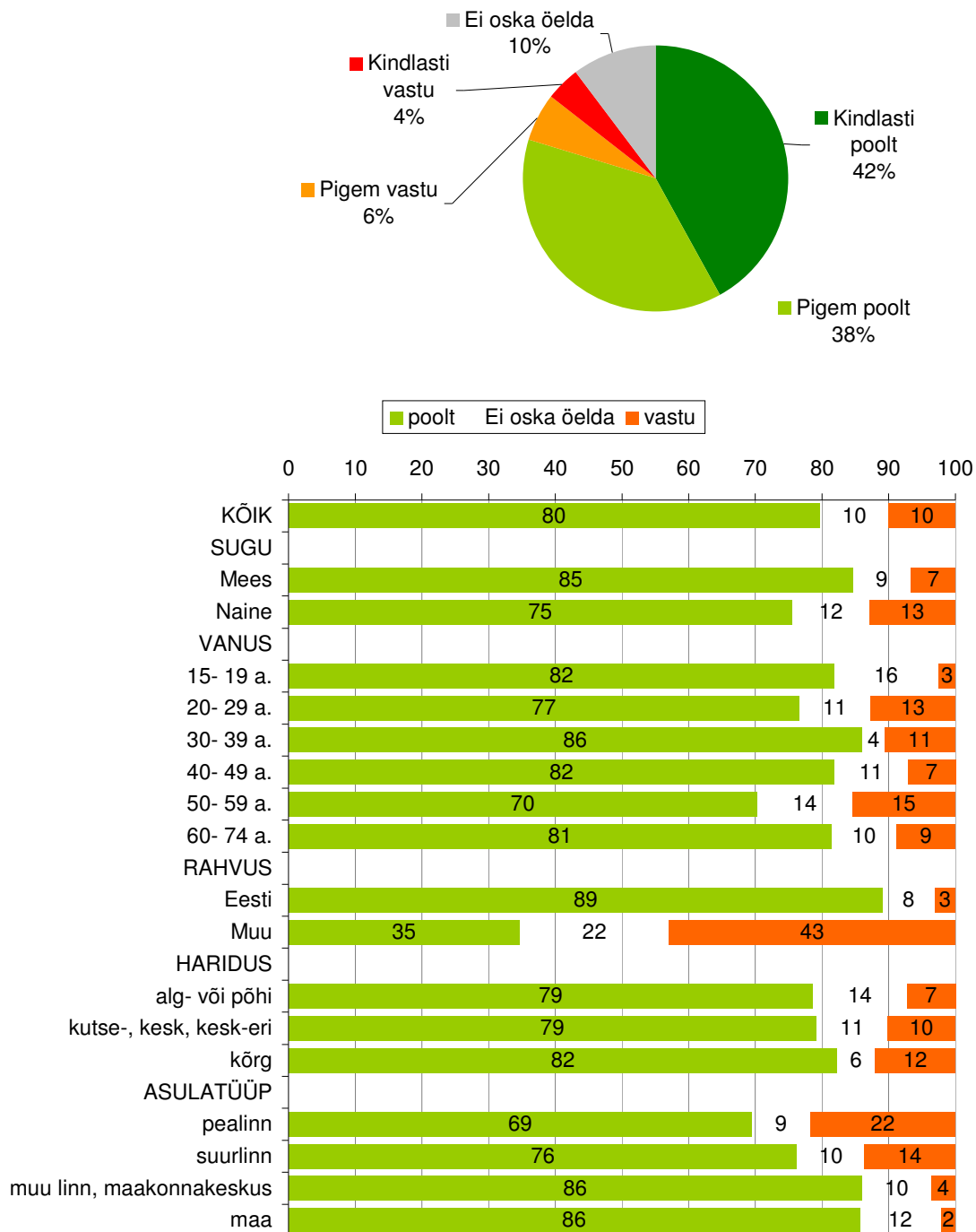
Eestlaste toetus NATO-sse kuulumisele on pisut kõrgem meeste (kindlasti pooldajate osas) ning kõrgema haridustasemega vastajate seas – [Joonis 18](#).

Mitte-eestlastest vastajate puhul on toetus NATO-le suurem samuti meeste seas, aga ka maapiirkondades elavate vastajate puhul.

Joonis 18 Suhtumine NATO-sse kuulumisse, %

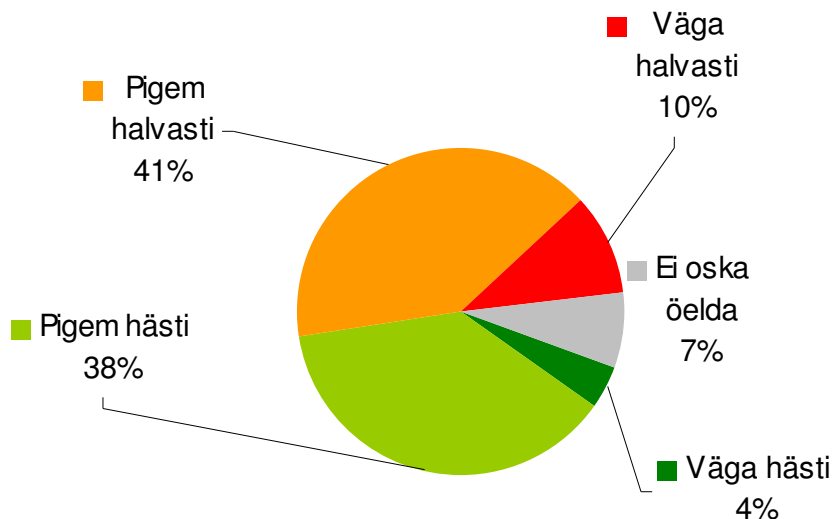

Eesti Vabariigi kodanike seas on toetus NATO-sse kuulumisele 80% (82% detsembris), neist 42% (detsembris 33%) on kindlasti NATO-sse kuulumise poolt (Joonis 19).

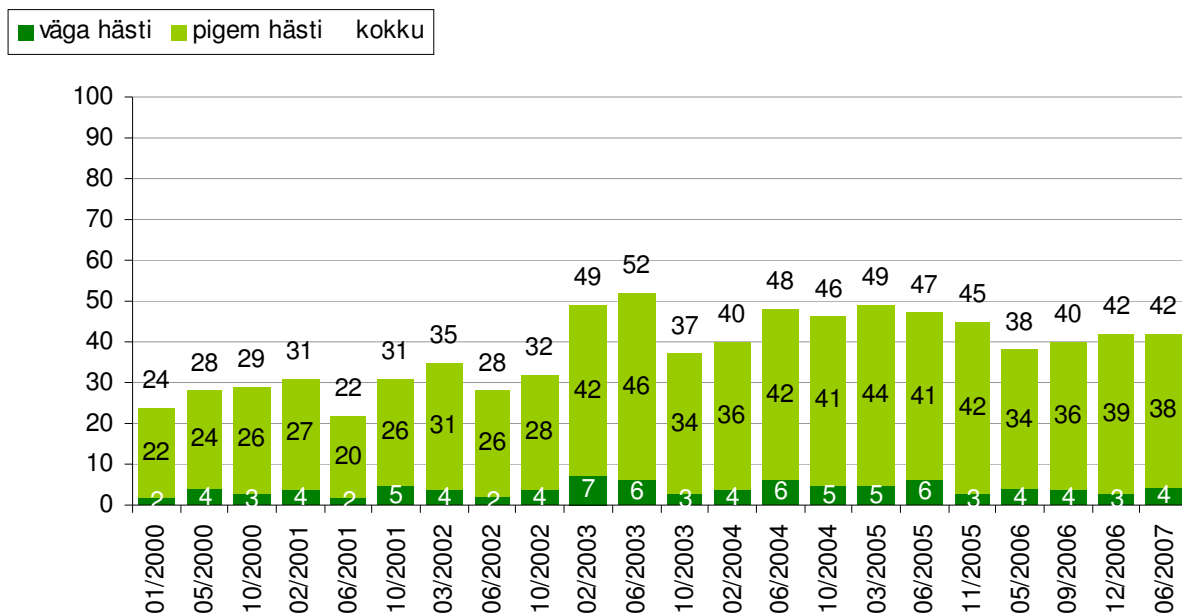
Joonis 19 Suhtumine NATO-sse kuulumisse Eesti Vabariigi kodanike seas, % n=799**4.3 Informeeritus NATO-st**

4% küsitletutest hindavad oma informeeritust selle kohta, mida tähendab Eesti jaoks NATO liikmeks olemine, väga heaks ning 38% pigem heaks ([Joonis 20](#)). Olukord ei ole võrreldes poole aasta eest tehtud uuringuga oluliselt muutunud ([Joonis 21](#)).

Joonis 20 Informeeritus, mida Eesti jaoks tähendab NATO liikmeks olek, % n=991

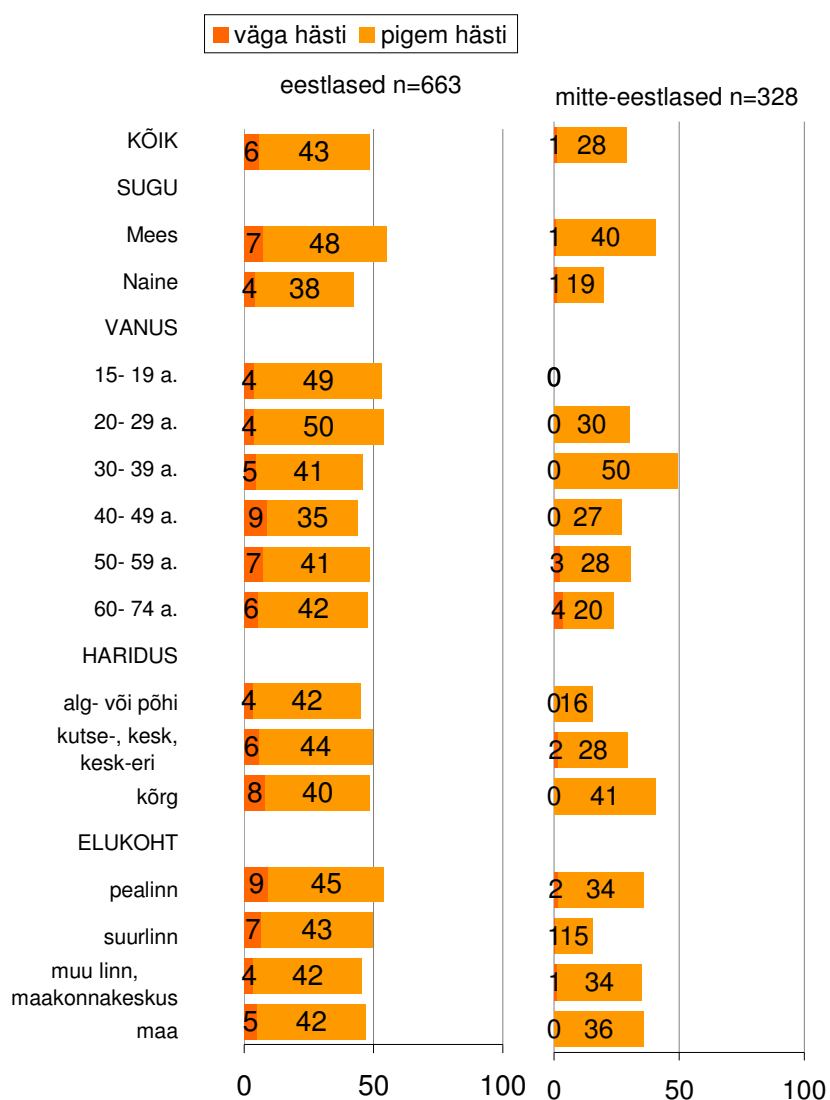

Joonis 21 NATO-ga liitumise protsessiga hästi informeeritute osakaal ajas, %

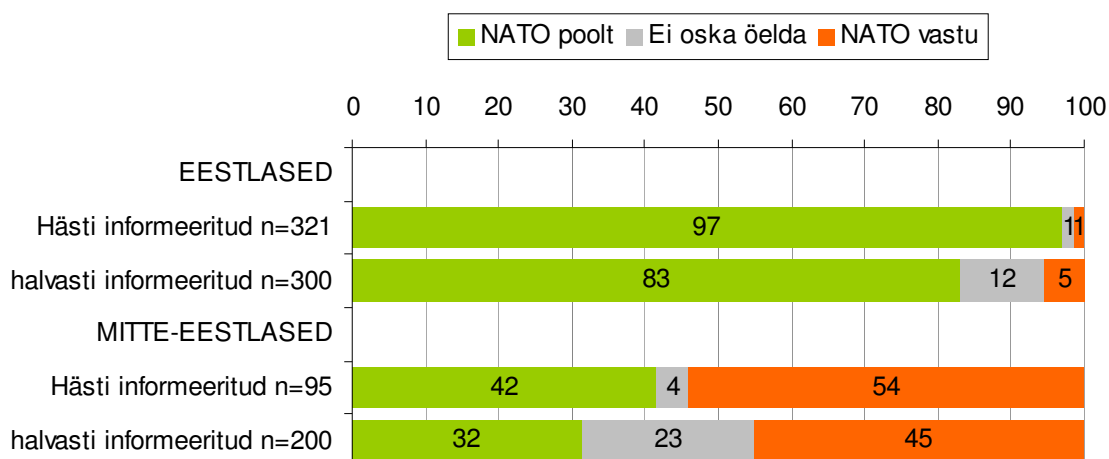
Eestlaste seas on NATO-st hästi informeerituid enam kui mitte-eestlaste seas: eestlastest peab informeeritust väga või pigem heaks 49%, mitte-eestlastest aga 29% (Joonis 22). Mõlemas grupis peavad oma informeeritust paremaks mehed võrreldes naistega, samuti kõrgema haridusega vastajad. Eestlaste seas on informeeritute hulk väiksem väiksemates asulates.

Joonis 22 Informeeritus, mida Eesti jaoks tähendab NATO liikmeks olek, % eestlaste ja mitte-eestlaste sihtgruppide võrdlus.

Informeerituse tase mõjutab seda, kuidas suhtutakse NATO-sse kuulumisse. Mida paremini on vastaja NATO-st informeeritud, seda tõenäolisemalt avaldab ta ka oma toetust NATO-sse kuulumisele ([Joonis 23](#)).

Joonis 23 Suhtumine NATO-sse kuulumisse sõltuvalt hinnangust oma informeeritusele, %

5 Infoallikad Eesti riigikaitse ja NATO kohta

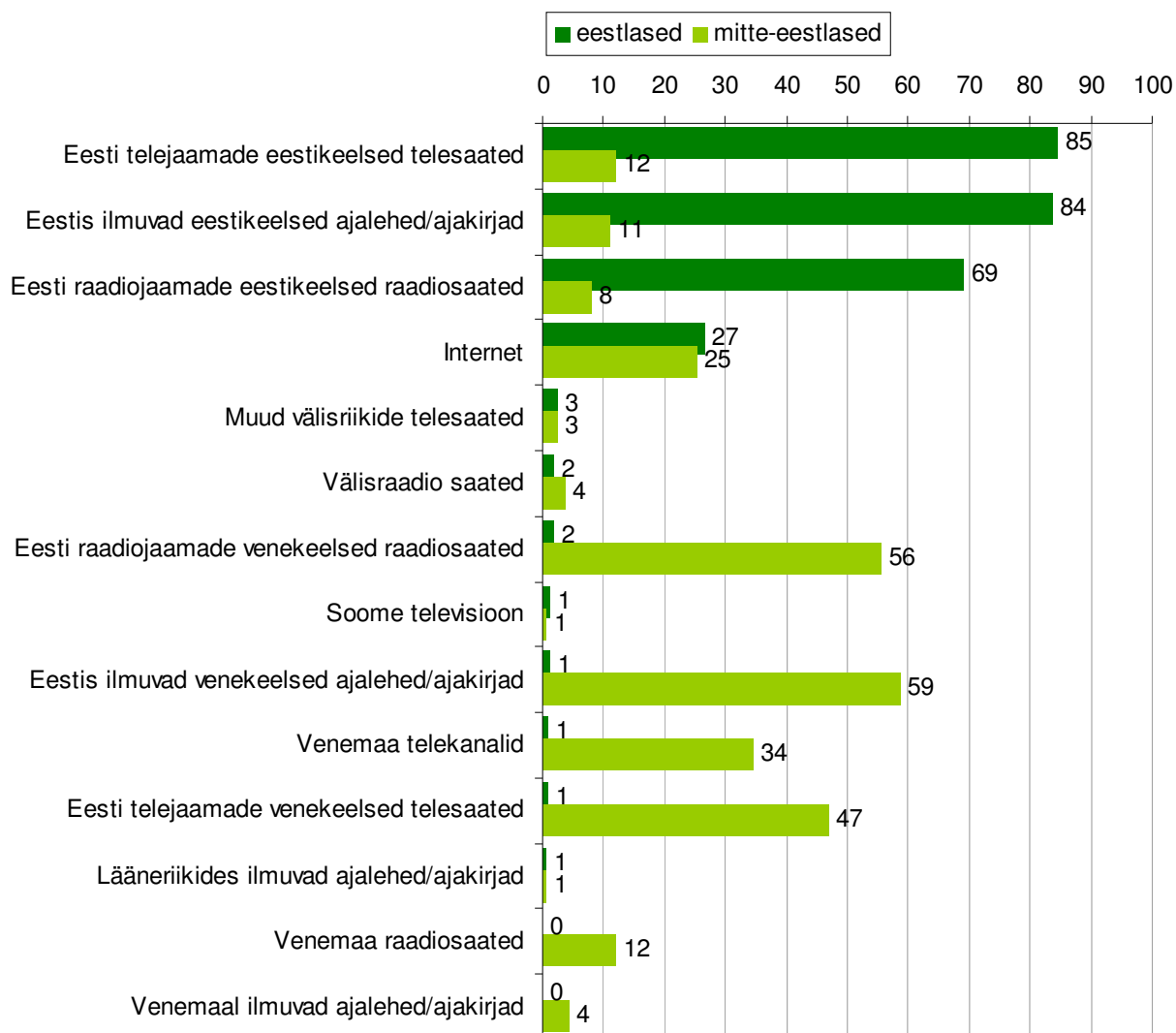
Kanalid, kust elanikud Eesti riigikaitse ning NATO kohta infot ammutavad, sõltuvad eelkõige vastaja rahvusest – Eestlastel ning mitte-eestlastel on siin kujunenud välja oma eelistused, mis on laias laastus püsinud viimaste uuringute puhul sarnastena. Üldises plaanis on võrreldes eelmiste uuringutega enam informatsiooni saadud Interneti vahendusel (eelmisel aastal 16-19%, nüüd 25-27%).

Eestlaste seas on endiselt domineerimas kaks infokanalit (Joonis 24): eestikeelsed telesaated ning eestikeelne trükiajakirjandus. Telesaateid on kolme olulisema infoallikana nimetanud 85% ning trükiajakirjandust 84% eestlastest. Neist jääb pisut maha Eesti raadiojaamade eestikeelsetest saadetest infot saanute hulk (69%). Ülejäänud kanalitest on infot saanud sarnaselt eelmiste uuringutega juba selgelt vähem: internetist on infot saanud 27% (detsembris 19%), ülejäänud kanalitest aga juba alla 5%.

Nooremad vastajad ning keskealised vastajad on võrreldes vanematega enam infot saanud internetist (43-55%), vanuse kasvades kasvab seevastu aga raadiosaadete kuulamine.

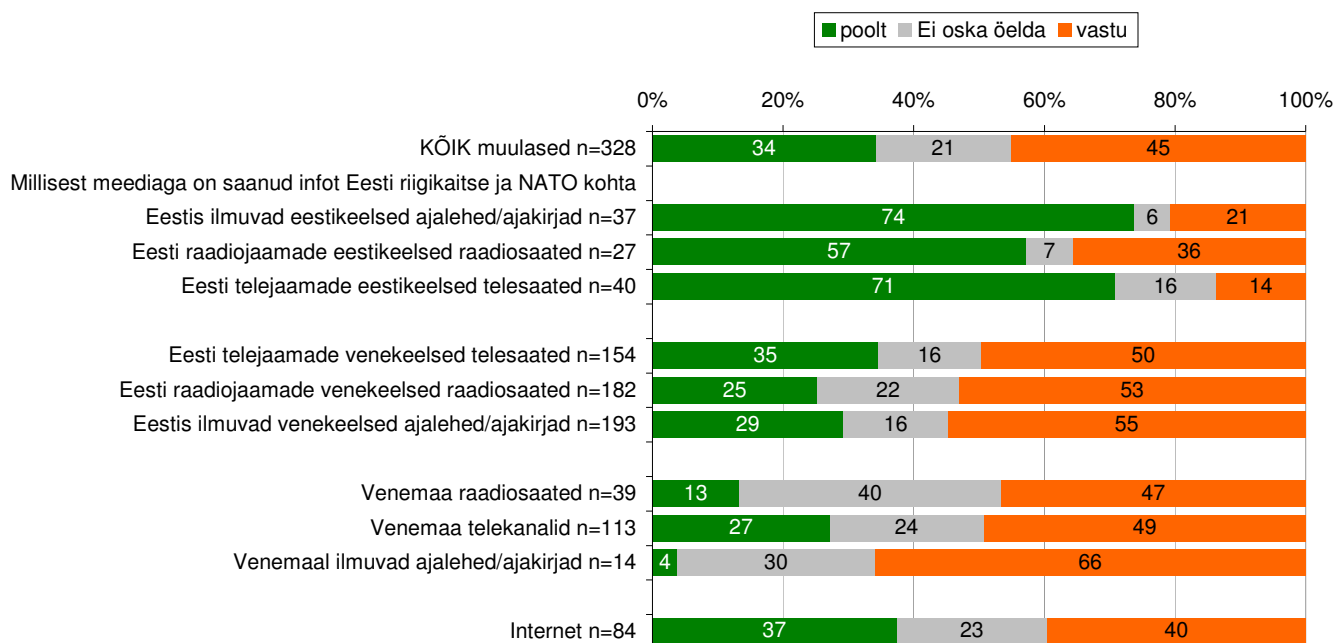
Ka mitte-eestlaste seas on kõige enam infot saadud kohalikest (kuigi veekeelsetest) infoallikatest – Eesti venekeelsest trükimeediast ning raadiost. Kui sügisel mõtsime mitte-eestlaste seas venemaa telekanalitest infot saanute tõusu (sept 23% -> dets 41%), siis juunis on selliste vastajate osakaal langenud (34%). Paralleelselt on (vastupidi detsembrile) kasvanud nende vastajate osakaal, kes on säärast infot saanud kohalikest venekeelsetest kanalitest (35% -> 47%).

Eestikeelseid infoallikaid jälgivad mitte-eestlased suhteliselt vähe – 12% jälgib eestikeelseid telesaateid, 11% loeb eestikeelset trükimeediat ning 8% kuulab eestikeelseid raadiosaateid.

Joonis 24 Infoallikad, kust on saadud teavet Eesti riigikaitse ja NATO kohta, %

Meediatarbimisest sõltub ka see, kuidas mitte-eestlased suhtuvad eesti NATO liikmeks olemisse. Nagu näeme [jooniselt 25](#), on eestikeelset meediat tarvitavate mitte-eestlaste suhtumine NATO liikmeks olemisse selgelt pooldavam, kui nende seas, kes tarvitavad Eesti venekeelset meediat või Venemaa meediat.

Joonis 25 Muulaste suhtumine NATO-ga liikmeks olemisse sõltuvalt vastanute kontaktist erinevate infoallikatega, %

6 Eesti elanikkonna kaitsetahe

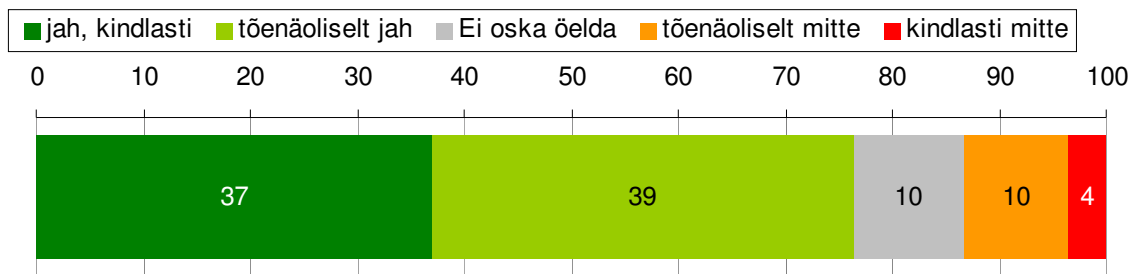
Elanikkonna kaitsetaht uuritakse kahe erineva küsimuse abil.

Üks neist mõõdab, mil määral tunnistavad vastajad vajadust Eestit sõjaohu korral kaitsta: *“Kui Eestit peaks ründama mõni teine riik, kas me peaksime igal juhul osutama relvastatud vastupanu – ka siis kui lõpptulemus on ei ole meile selge?”*

Teine küsimus mõõdab vastaja isiklikku valmisolekut kaitsetegevuses kaasa lüüa: *“Kui Eestile tungitaks kallale, kas oleksite valmis oma võimete ja osakuste kohaselt osalema kaitsetegevuses?”*

Sõjalise vastupanu osutamist rünnaku korral peab kindlasti vajalikuks 37% ning pigem vajalikuks 39%. Kokku pooldab sõjalise vastupanu osutamist 76% vastanutest (Joonis 26).

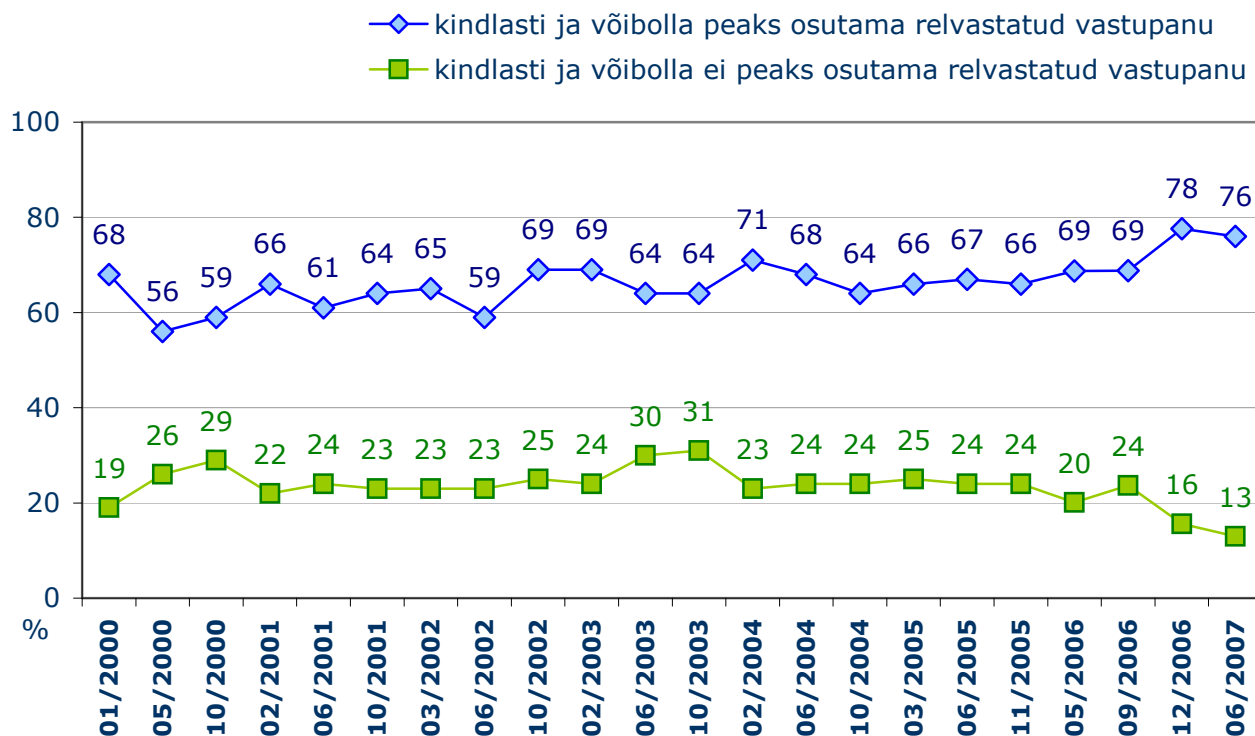
Joonis 26 Relvastatud vastupanu osutamise vajadus rünnaku korral, % n=991

Läbi aastate on Eestile kallaletungi korral relvastatud vastupanu vajalikuks pidajate keskmine osakaal püsinud umbes kahe kolmandiku vastajate tasemel (Joonis 27). Detsembrikuises uuringus nägime selget vastupanu osutamise pooldajate kasvu. Ehkki võrreldes detsembriga on vastupanu osutamist pooldavate elanike osakaal 2% võrra langenud, on see siiski selgelt kõrgem tulemus, kui eelnevatel aastatel. Detsembrikuises uuringus jätsime võrdlemise stabiilsele trendile järgnenud järsu muutuse juures õhku küsimärgi, kas ehk võis olla tegemist juhusliku statistilise kõikumisega. Seekordsed

tulemused kinnitavad aga, et muutus on olnud reaalne ning kahandavad oluliselt võimaliku juhusliku kõikumise mõju. Seega võib kinnitada, et viimase poole aasta jooksul on Eesti elanike seas poolehoid relvastatud vastupanu osutamisele võimaliku vaenlase vastu selgelt tõusnud ning on alates 2000. aastast kõrgeimal tasemel.

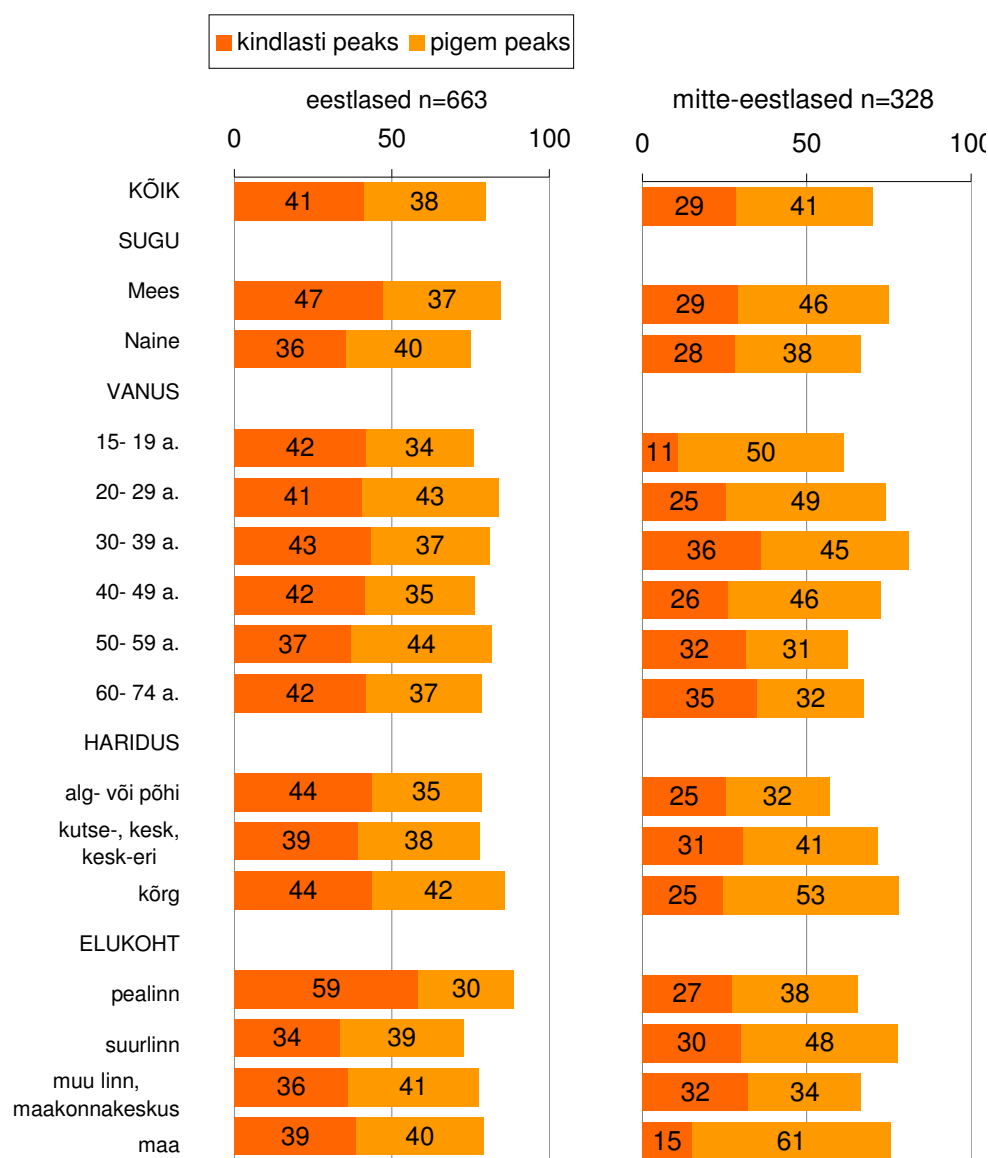
Joonis 27 Rünnaku korral relvastatud vastupanu osutamise vajadus, pooldajate ja vastaste muutus ajas, %

Kui vaatame siin tulemusi rahvuste lõikes, siis võib nähe teatud muutusi. Kui eelmiste uuringute puhul on eestlaste ning mitte-eestlaste suhtumised olnud siin võrdlemisi vähe erinevad (detsembris pooldas vastupanu osutamist 77% eestlastest ning 80% mitte-eestlastest), siis peale nn Pronksiöö sündmuse on eestlaste seas toetav suhtumine pisut kasvanud (77% - > 80%), ent mitte-eestlaste puhul kukkunud selgelt eestlastest madalameale tasemele (80% - > 70%).

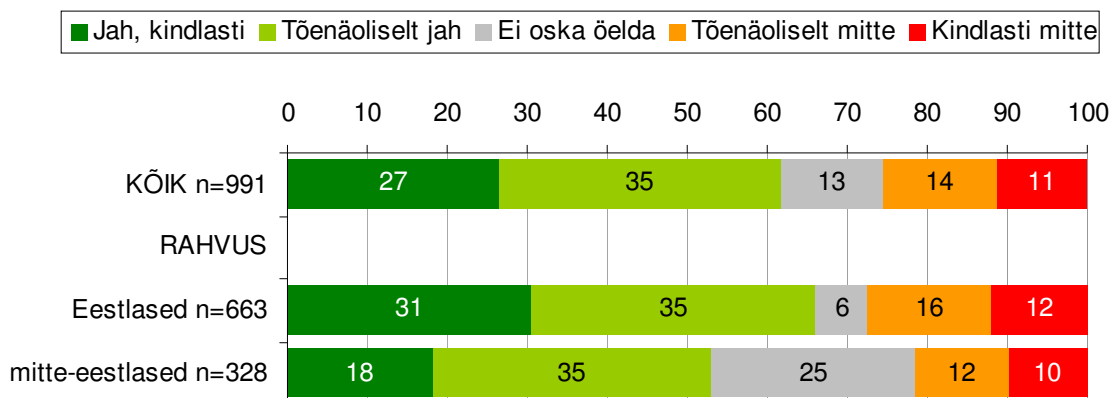
Sarnaselt eelnenud uuringutele võib märgata meeste selgelt sagedasemat toetust vastuhakule (Joonis 28), mitte-eestlaste seas aga kõrgemalt haritute seas.

Joonis 28 Rünnaku korral relvastatud vastupanu osutamise vajadus, eestlased ja mitte-eestlased, %

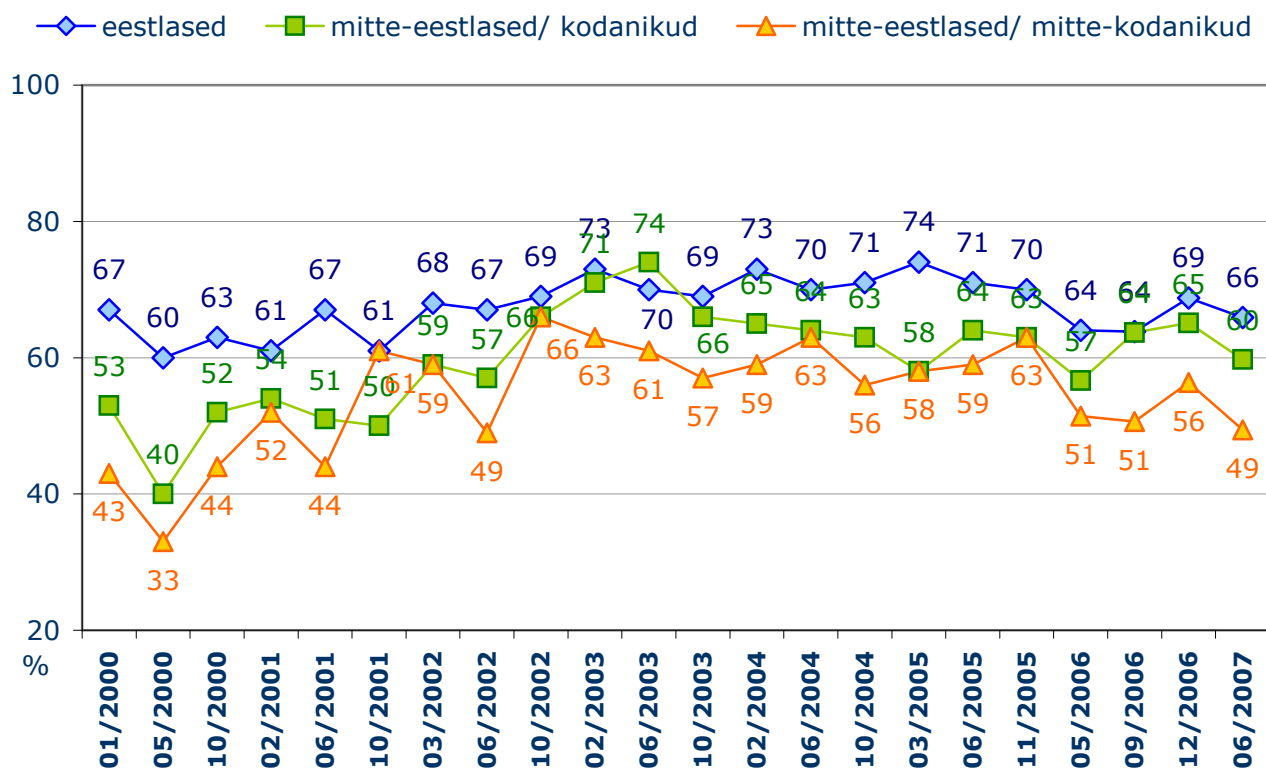
Kui vaadata võimalikku vastupanu isiklikumast vaatepunktist, siis selgub, et 62% vastanutest oleks valmis kaitsetegevuses kindlasti või tõenäoliselt kaasa lööma (Joonis 29). Eestlaste seas on selliseid 66%, mitte-eestlaste seas 13% võrra vähem (53%). Kindlasti on valmis kaitsetegevuses osalema 27% vastanutest, sealhulgas eestlastest 31% ning mitte-eestlastest 18%. Seega on isiklik valmisolek kaitsetegevusega liituda pisut madalam kui üldine hoiak riikliku vastupanu osutamise osas.

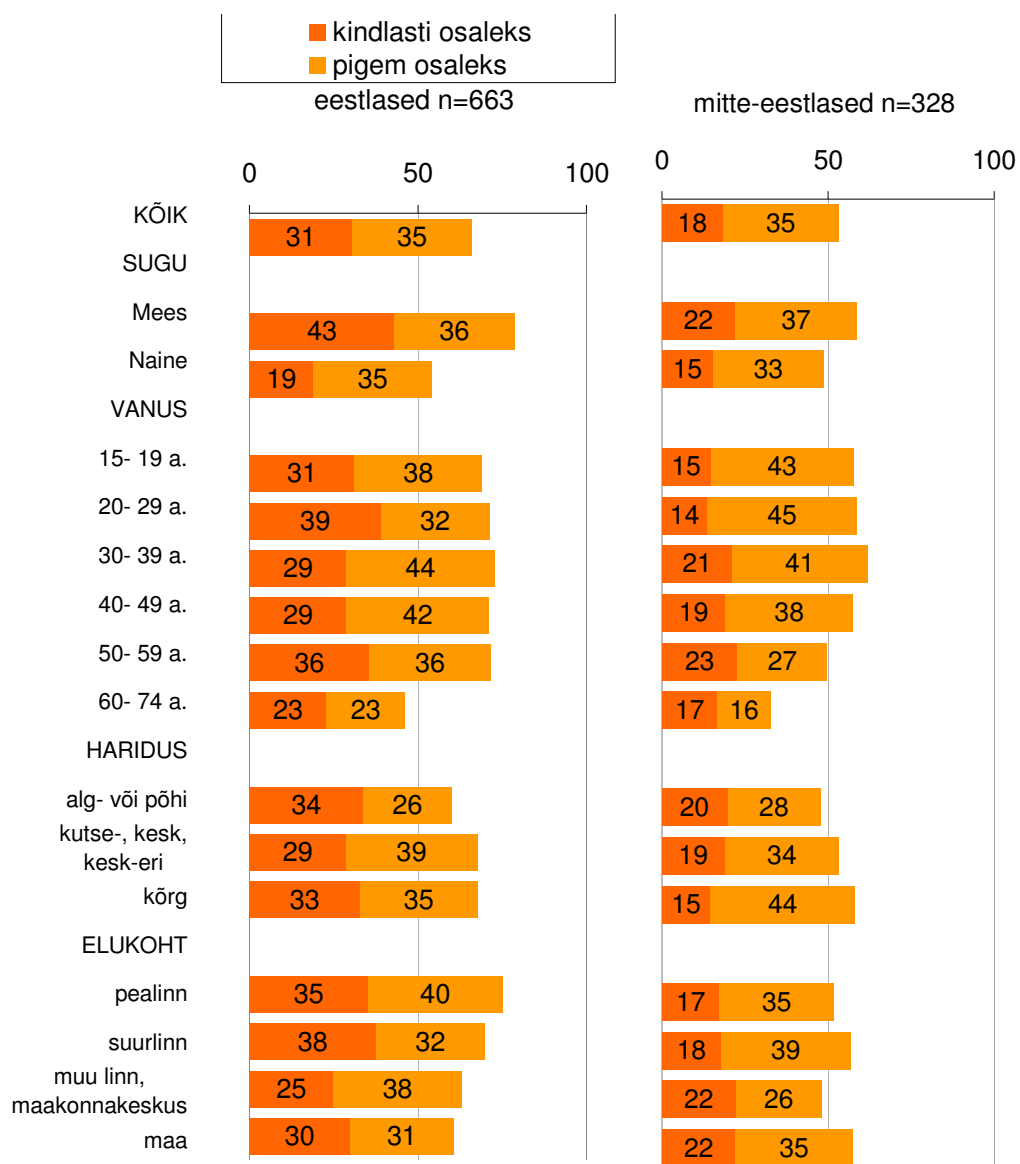
Joonis 29 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitakse kallale, % n=991

Võrreldes eelmise uuringuga on eestlaste valmisolek osaleda kaitsetegevuses muutunud minimaalselt (Joonis 30). Selgemat langust võib aga märgata mitte-eestlaste seas.

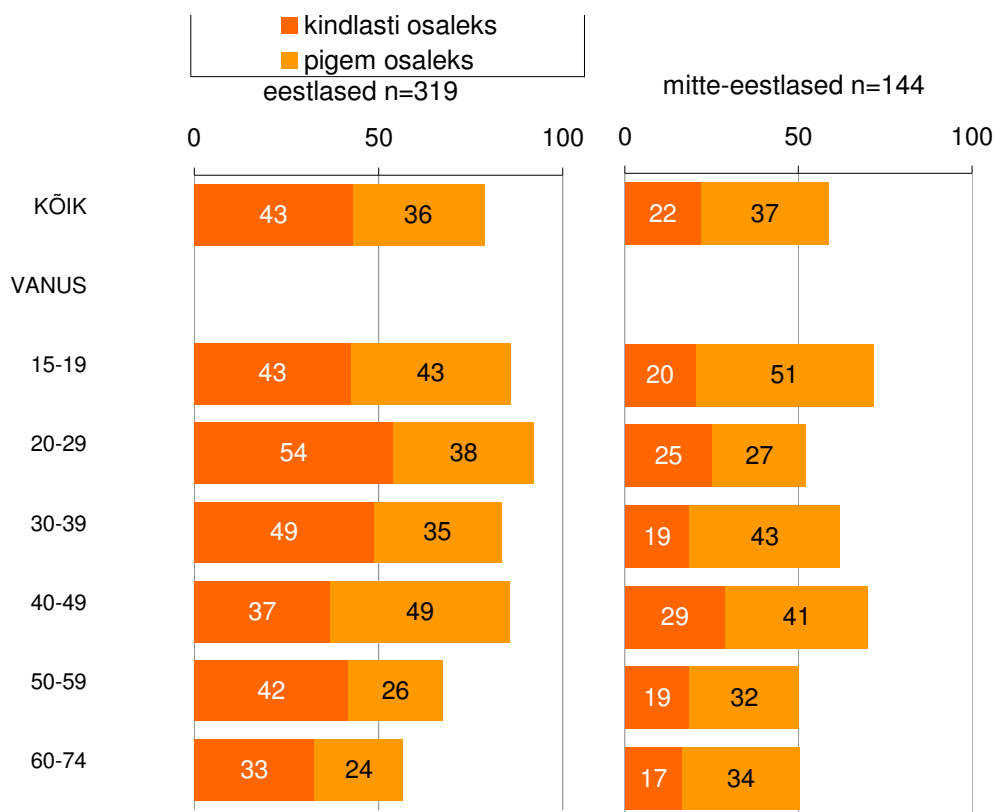
Joonis 30 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitakse kallale, kindlasti ja tõenäoliselt osaleksid, %

Joonis 31 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitakse kallale, %

Kuna reaalse kallaletungi korral on kõige olulisem meeste valmisolek vaenlasele vastu hakata, siis toome eraldi joonisel ära ka tulemused üksnes meeste lõikes. Eesti meestest on valmis kaitsetegevuses kaasa lööma 79% (detsembris 81%), eestivenelastest 59% (detsembris 73% - veapiir ~8% Joonis 32).

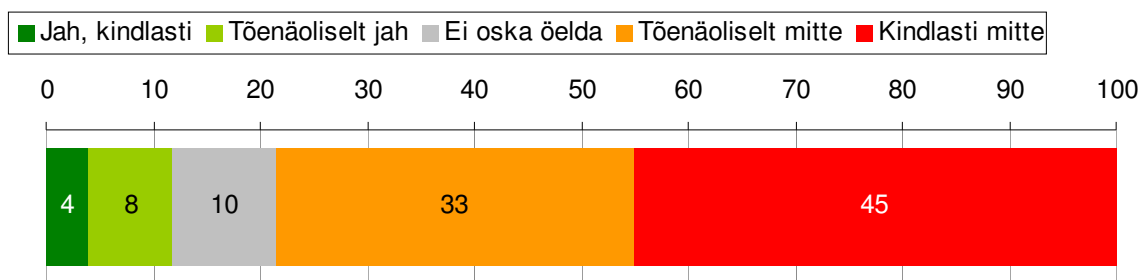
Joonis 32 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitakse kallale, ainult mehed, %

7 Soov Eestist sõjaohu korral lahkuda

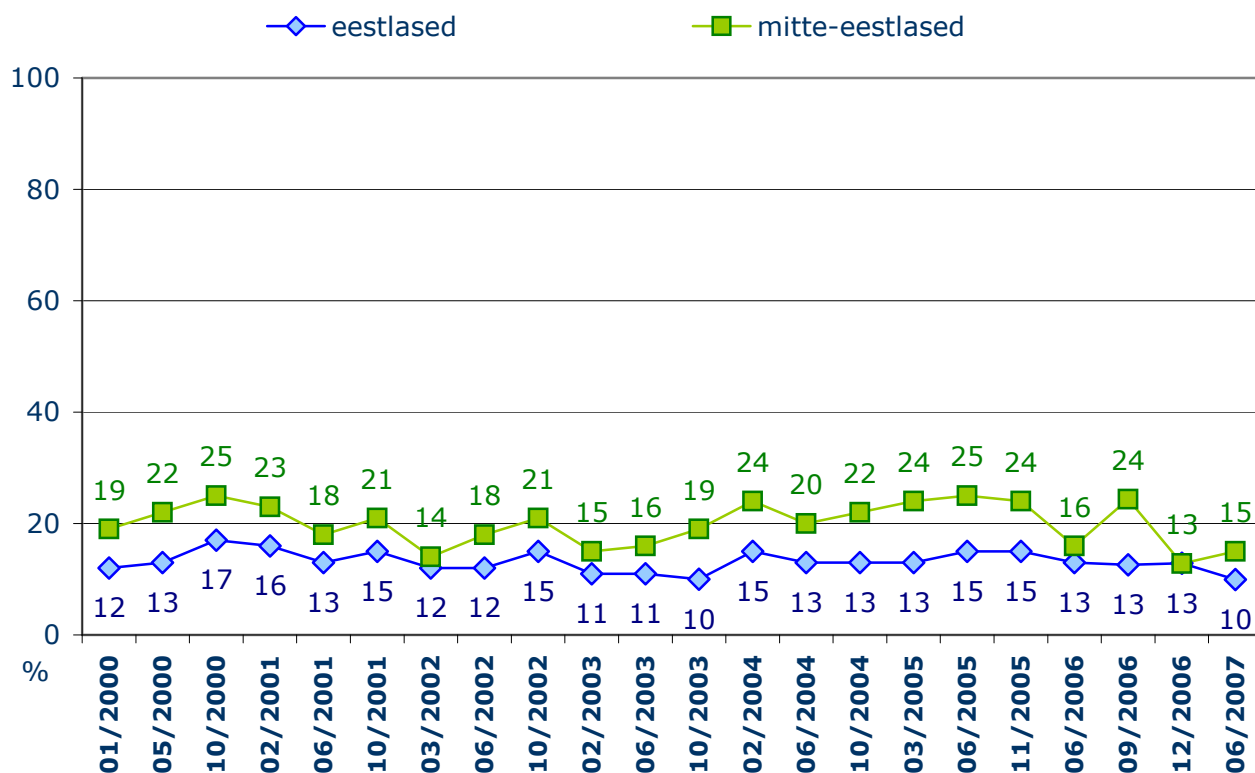
Eestile kallale tungi korral üritaks Eestist kindlasti või tõenäoliselt lahkuda 12% küsitletutest, mida on 1% võrra vähem detsembri uuringus. Kindlasti ei lahkuks Eestist sõjaohu korral 45%, tõenäoliselt ei teeks seda 33% (Joonis 33).

Joonis 33 Eestist lahkumise tõenäosus juhul, kui Eestile tungitaks kallale, %

Eestlaste seas on lahkuda soovijate hulk läbi aastate püsinud suhteliselt stabiilsena, käesolevas uuringus oli eestlaste seas lahkuda soovijaid 10% vastanutest (Joonis 34). Mitte-eestlaste seas on soov lahkuda olnud viimaste aastate lõikes reeglina eestlastest pisut kõrgem. Detsembri uuringus langes mitte-eestlaste seas lahkuda soovijate osakaal eestlastega võrdsele tasemele, ent seekordses uuringus on taas kahe rühma vahel tekkinud väike vahe. Samas on vahe praegu väiksem kui see oli aastatel 2004-2005.

Joonis 34 Eestist lahkumise tõenäosus juhul, kui Eestile tungitaks kallale, Muutus ajas, %

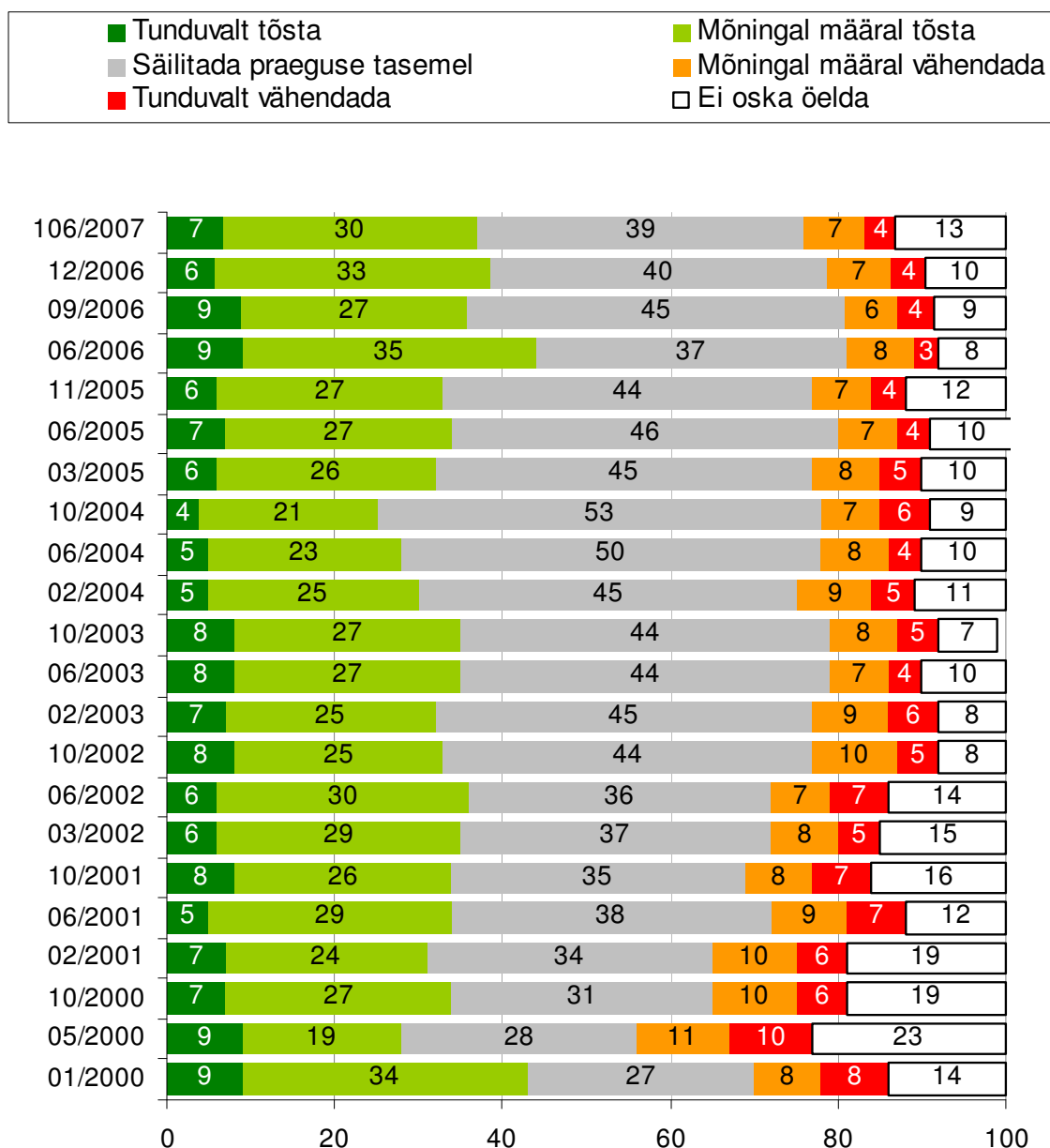
Lahkuda soovijate hulk on suurem eelkõige nooremate elanike seas, seejuures on trend märgatav nii eestlaste kui mitte-eestlaste seas. Kõrgeim on lahkuda soovijate osakaal vanusegrupis 20-29 aastat, kellest avaldas soovi kallaletungi korral Eestist lahkuda 22% (üle 60-aastaset seas vaid 3%).

8 Kaitsekulutused

8.1 Suhtumine kaitsekulutustesse

Kaitsekulutuste tõstmist pooldab 37% elanikest, mida on pea samapalju kui selliseid vastajaid, kes pooldavad kaitsekulutuste säilitamist praegusel tasemel. Viimase aasta lõikes on kasvanud selliste vastajate osa, kes ei ole osanud selles küsimuses oma seisukohta öelda (Joonis 35).

Joonis 35 Seisukohtade jagunemine kaitsevõime tagamiseks tehtavate kulutuste osas, muutus ajas %

Selgelt erinevad siin eestlaste ja mitte eestlaste seisukohad: kui eestlastest pooldab kaitsekulude suurendamist 47% vastajatest, siis mitte-eestlastest on selliseid vastajaid vaid 15%.

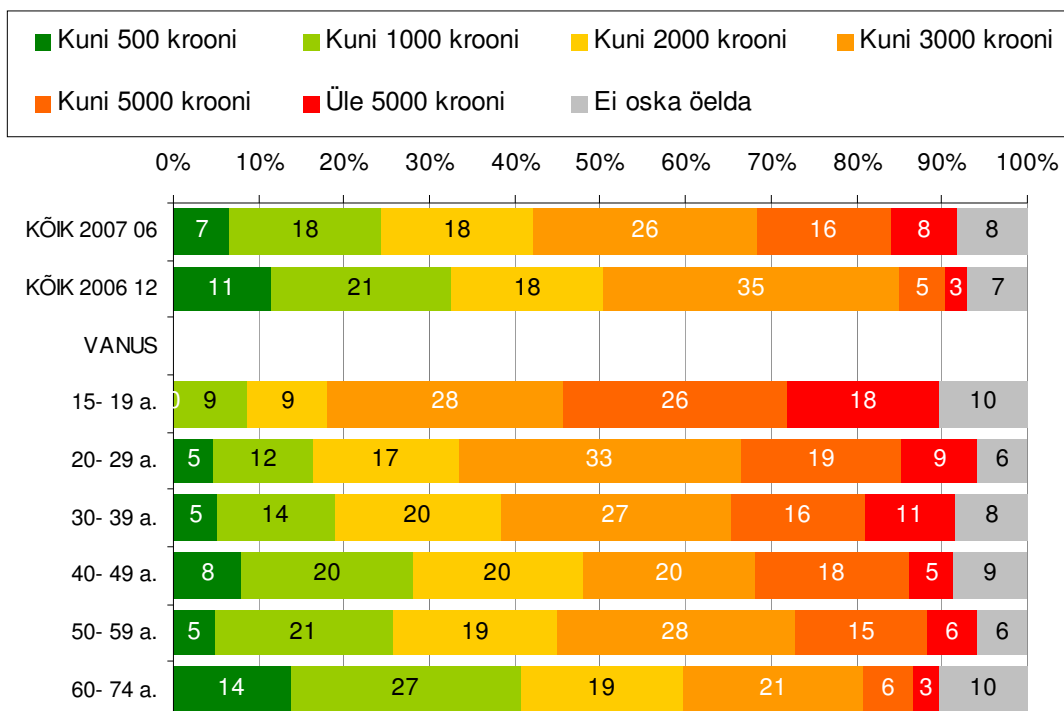
Kaitsekulude suurendamist pooldavad sagedamini väiksemates asulates elavad inimesed: maapiirkondades ning väiksemates linnades elavate vastanute seas toetab kulude suurendamist 42-45%, pealinnas ja teistes suuremates linnades aga 29-32%. Samuti on kulutuste tõstmise pooldajaid keskmisest enam meeste seas võrreldes naistega (42% vs 32% naistest).

8.2 Ajateenijate toetused

2007. aasta algusest hakkasid ajateenijad senise 150 krooni asemel saama igakuist toetust keskmiselt 3000 krooni. Detsembrikuises uuringus palusime vastajatel anda oma hinnang, mida sellisest otsusest arvatakse põhjalikumalt, seekordses uuringus esitasime vastajatele aga üksnes küsimuse selle kohta, kui suur peaks ajateenijate toetus olema (ilma viideteta seadusemuudatusele).

Selgub, et pooled vastajatest peavad sobilikuks igakuist toetust kuni 3000 kr või rohkem. Võrreldes detsembris mõõdetuga on elanike suhtumine läinud summade osas heldemaks ning sagedamini on sobilikuks peetud suuremaid toetussummasid. Siinkohal on oluline märkida, et detsembrikuises uuringus tegime ka otsese viite seadusemuudatusle ning plaanitavale keskmisele 3000 kroonisele toetussummale, mis ilmselt mõnevõrra suunas vastajaid (Joonis 36). Märgatavalt heldema suhtumisega on seejuures nooremad inimesed.

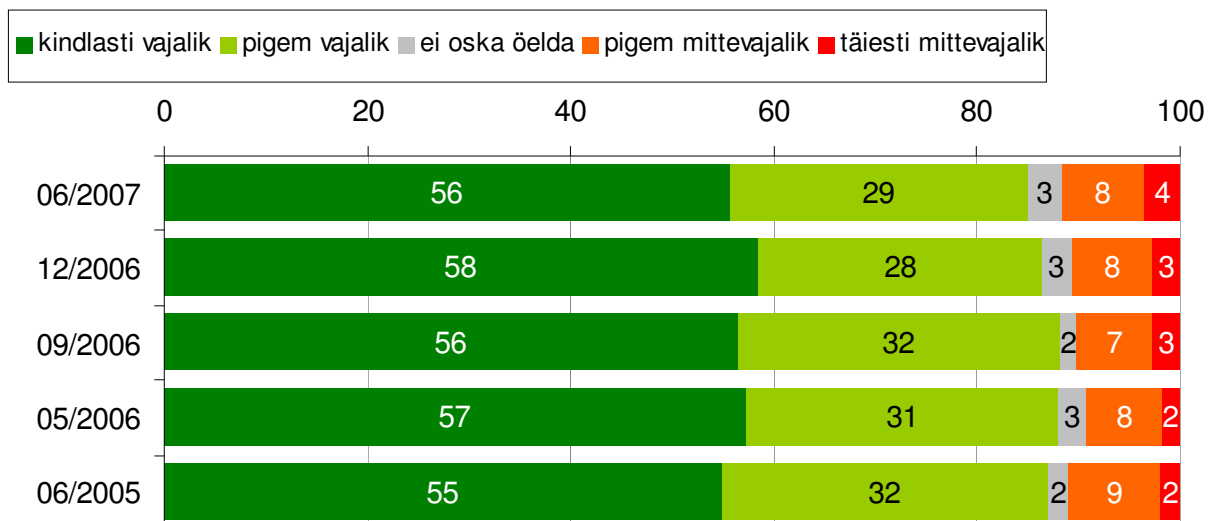
Joonis 36 Kui suur peaks olema ajateenijate igakuine toetus, % n=991

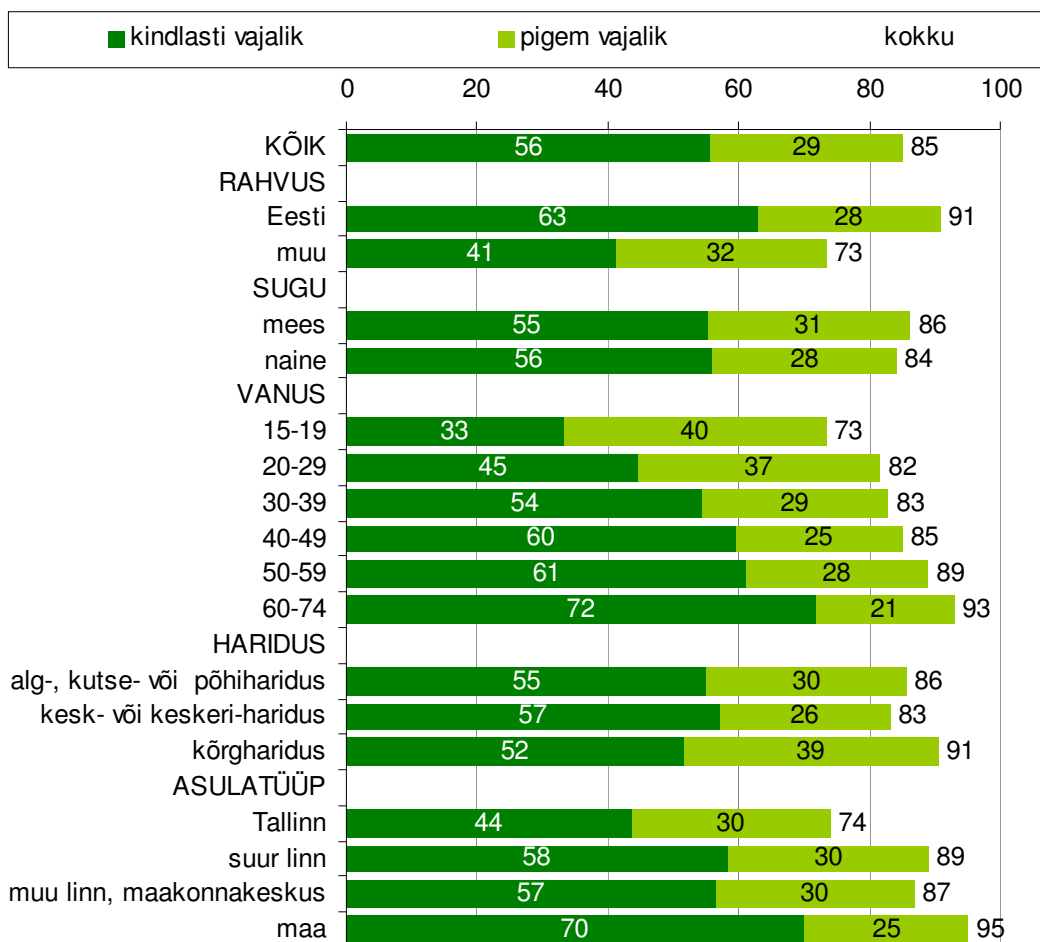
9 Seisukohad kaitsevõime arendamisel

9.1 Sõjaväeteenistuse vajalikkusest

Kaitseväeteenistuse läbimist peetakse noormeeste jaoks valdavalt vajalikuks. 56% vastanutest peab sõjaväeteenistuse läbimist kindlasti ning 29% pigem vajalikuks – seega on kokku 85% vastanutest hinnanud sõjaväeteenistust vajalikuks (Joonis 37). Vaid 11% leiab, et see on kas pigem (8%) või täiesti mittevajalik (4%). Võrreldes selle aasta eelmiste uuringutega ei ole hinnangud oluliselt muutunud.

Joonis 37 Suhtumine sõjaväeteenistuse vajalikkusesse, %

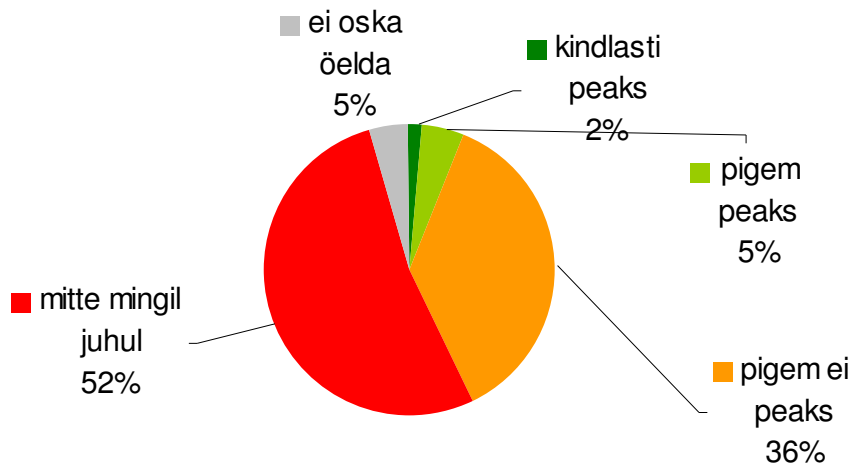
Kui vaadata arvamuste jagunemist taustatunnuste lõikes, siis võib täheldada, et vähem on sõjaväeteenistust vajalikuks pidavaid vastajaid eelkõige nooremate vastajate seas (Joonis 38). Kõige vähem peavad sõjaväeteenistust vajalikuks vastajad vanuses 15-19, keda sõjaväeteenistus ka kõige otsesemalt puudutab. Lisaks on väeteenistust vajalikuks pidavaid vastajaid keskmisest vähem suuremates asulates, kõrgharidusega vastajate seas ning mitte-eestlaste seas.

Joonis 38 Suhtumine sõjaväeteenistuse vajalikkusesse sihtgruppides, %

9.2 Ajateenistus naistele

Erinevalt meestest on suhtumine neidude kohustusliku ajateenistuse kehtestamisesse selgelt tõrjuv. 89% elanikest leiab, et kohustuslikku sõjaväeteenistust ei peaks kehtestatama naistele (Joonis 39), 52% arvates ei peaks seda tegema mitte mingil juhul. Naistele sõjaväekohustuse kehtestamist toetab 6% elanikest, neist 2% leiab, et seda peaks tegema kindlasti.

Joonis 39 Suhtumine naiste ajateenistuse kohustusse, % n=991

Tõrjuv suhtumine kasvab pisut koos haridustaseme tõusuga, samuti on tõrjuvat suhtumist keskmisest sagedamini maaelanike seas (92%).

9.3 Suhtumine ajateenistusest kõrvale hoidmisest

Ka ajateenistusest kõrvale hoidmisest suhtutakse valdavalt negatiivselt. 58% kõigist vastajatest on mõistnud selle kas hukka või öelnud, et suhtub sellesse negatiivselt. Vaid 2% vastajatest kiidab ajateenistusest kõrvale hoidmise heaks ning 32% suhtub sellesse mõistvalt.

Antud küsimuses tekivad suhteliselt selged erinevused sõltuvalt vastajate sotsiaaldemograafilisest taustast. Tulemuste illustreerimiseks on joonisel 40 kõrvuti koondtulemustega toodud tulemused ka detailsemalt erinevates elanike gruppides.

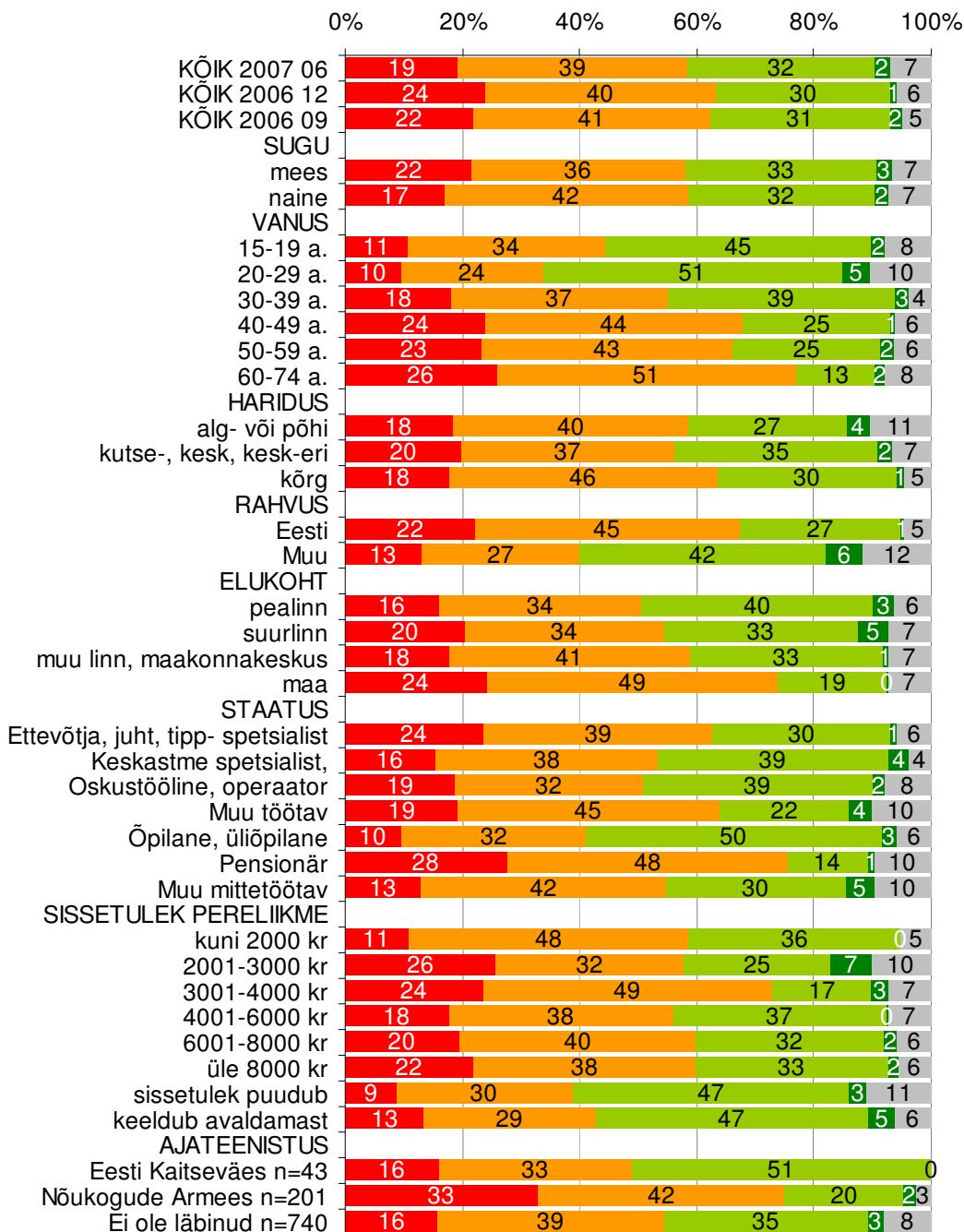
Nagu jooniselt näha võib, suhtutakse ajateenistusest kõrvale hoidmisest selgelt negatiivsemalt vanemate elanike seas (eriti pensionäride seas), väiksemates asulates. Oluliselt enam on negatiivselt suhtukaid eestlaste seas võrreldes mitte-eestlastega. Negatiivselt suhtujaid on pisut enam ka meeste seas võrreldes naistega.

Kõige vähem on kõrvale hoidmisest negatiivselt suhtujaid nende vastajate seas, kellel on reaalne kogemus ajateenistusega kõige lähemalt võtta. Seejuures nooremad elanikud, kel (või eakaaslastel) ajateenistusse minek veel ees, suhtuvad ajateenistusest kõrvale hoidmisest negatiivsemalt kui vastakad, kelle (eakaaslastel) on ajateenistus värskest selja taga (sarnane oli pilt ka eelmise aasta septembris).

Vastajad, kes on läbinud ajateenistuse nõukogude armees, suhtuvad ajateenistusest kõrvale hoidmisest selgelt kriitilisemalt.

Joonis 40 Suhtumine ajateenistusest kõrvale hoidmisse, % n=991

■ Mõistate hukka
 ■ Suhtute negatiivselt
 ■ Suhtute mõistvalt
■ Kiidate heaks
 ■ ei oska öelda

9.4 Suhtumine asendusteenistusse

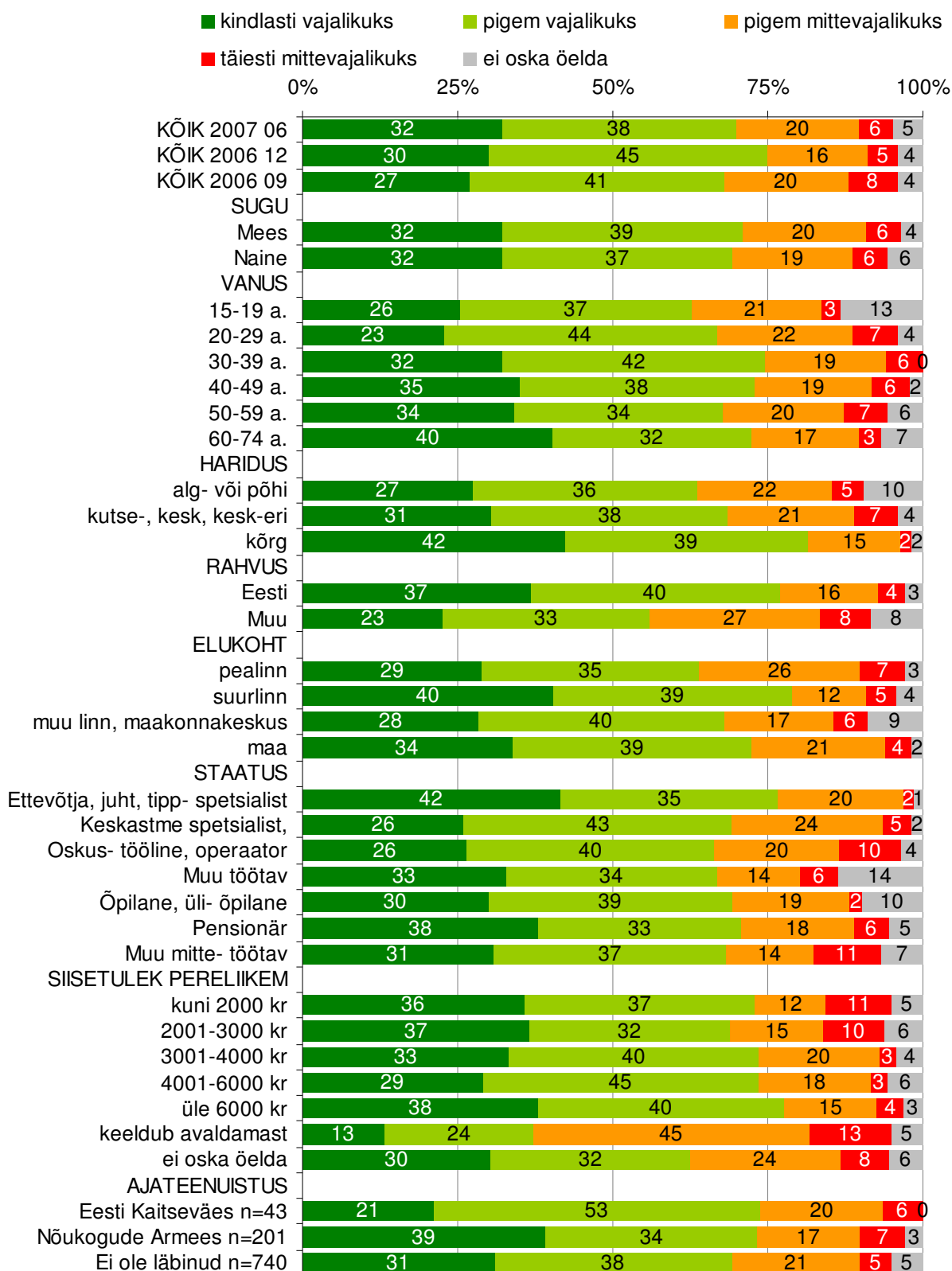
Suhtumine võimaliku asendusteenistuse vajalikkusesse on elanike seas valdavalt positiivne. Kokku 70% vastanutest peab olukorda, kus sõjaväkke mittesobilikud noormehed kutsutakse asendusteenistusse (rakendades neid päästetöödel, keskkonnakaitstes või mujal), kas väga (32%) või pigem (38%) vajalikuks (Joonis 41). Mittevajalikuks peavad asendusteenistuse rakendamist 25% vastanuid.

Enam on asendusteenistust vajalikuks pidavaid vastajaid vanemate elanike seas: kui kuni 30-aastastest peab seda kindlasti vajalikuks ca veerand, siis alates 40st eluaastast arvab nii juba 35-40%

vastanutest. Samuti tunnetavad asendusteenistuse vajalikkust keskmisest sagedamini kõrgema haridusega vastajad ning eestlased võrreldes mitte-eestlastega.

Võrreldes eelmisel sügisel mõõdetuga, on kasvanud selliste vastajate hulk, kes peavad asendusteenistust väga vajalikuks.

Joonis 41 Suhtumine asendusteenistusse, % n=991

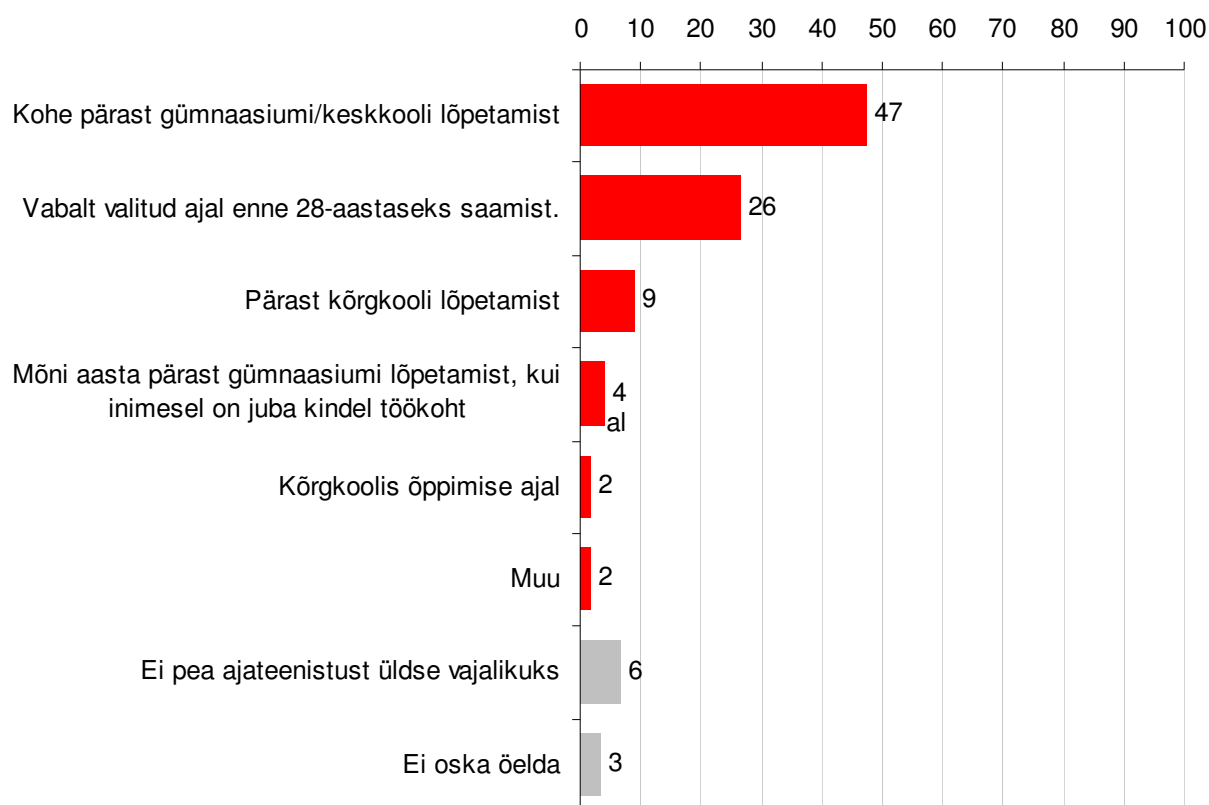
9.5 Sobilik aeg ajateenistuseks

Üldiselt on elanike hinnangul kõige sobilikum aeg ajateenistuse läbimiseks kohe peale gümnaasiumi või keskkooli lõpetamist, mida eelistas 47% kõikidest vastajatest. Teisena nimetas ca veerand vastajatest vabalt valitud aega enne 28-aastaseks saamist (Joonis 42).

Üsna palju erinevad siin aga suhtumised erinevate elanike gruppide vahel. Nii näiteks on kohe peale keskkooli lõpetamist ajateenistusse minemise pooldajaid keskmisest enam meeste seas. Kui vaatame täpsemalt selliseid elanike gruppe, kel eeldatavasti on ajateenistusega kõige lähemad seosed, siis näeme, et üsna suured erinevused tekivad juba pelgalt vanuse baasil.

Alla 30-aastaste seas (so vastajad, kellel on kas endal või eakaaslaste kaudu ilmselt kõige vahetum kogemus kas läbitud või ees seisva ajateenistuse kohta) on toetus kohe peale keskkooli lõpetamist algavale ajateenistusele märgatavalt väiksem (39%). Need, kel ajateenistus veel ees seisab (endal või eakaaslastel st 15-19 aastased), on keskmisest sagedamini eelistanud võimalust ajateenistuseks peale kõrgkooli lõpetamist. 20-29-aastaste seas on oluliselt enam nimetatud vabalt valitud aega enne 28-aastaseks saamist.

Joonis 42 Sobilik aeg ajateenistuse läbimiseks, % (kõik vastajad n=991)

Kui vaatame eraldi üksnes meeste hinnanguid vanusegruppide kaupa, siis peetakse kohe peale keskkooli lõpetamist sõjaväkke minekut kõigis vanusegruppides kõige eelistatumaks võimaluseks.

Mitte-eestlaste seas on eelistus kohe peale keskkooli algavaks ajateenistuseks väiksem (40% vs 51% eestlastest). Seevastu on nende seas enam inimesi, kelle hinnangul ei ole ajateenistus üldse vajalik (15% vs 2% eestlastest).

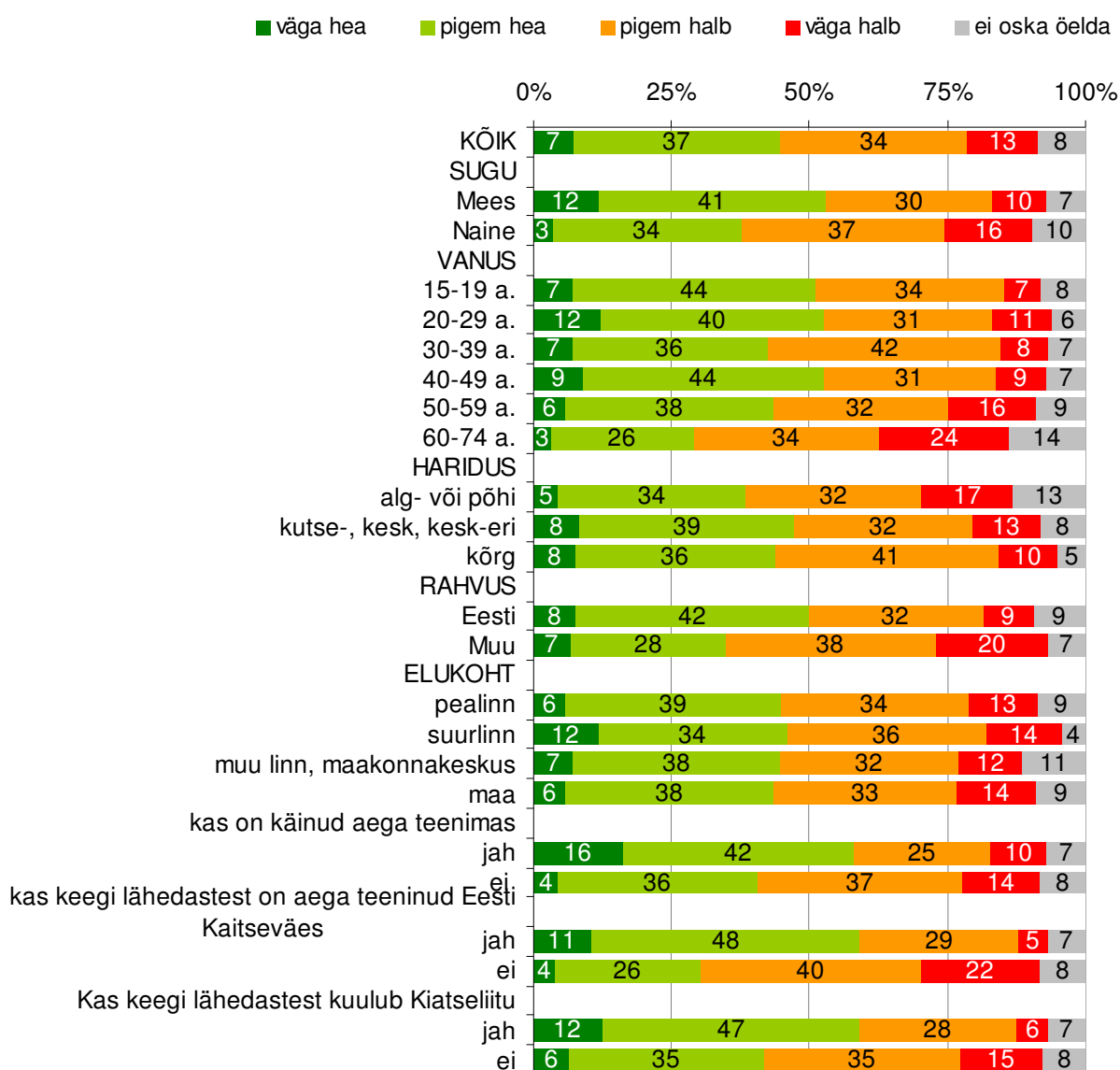
Vastajad, kes on enda sõnul Kaitseväge teenistustingimustega väga hästi kursis, peavad 61% juhtudest kõige sobilikumaks aja teenimist just peale keskkooli lõpetamist.

9.6 Informeeritus teenistustingimustest Eesti Kaitseväes

Informeeritus elu- ja teenistustingimustest eesti kaitseväes jaotab Eesti elanikkonna laias laastus kaheks. Vastajaid, kes peavad oma informeeritust kas väga või pigem heaks oli kokku 45% ning vastajaid, kes pidasid informeeritust pigem või väga halvaks 47%. Kui vaatame üksnes skaala äärmisi otsi, kus vastajate hinnangud on tugevamad, jääb halvasti informeeritute osakaal peale (Joonis 43).

Nagu oodata võis, on teadlikkus kaitseväe teenistustingimuste kohta märksa suurem meeste seas, kus informeeritute osakaal moodustab selgelt enamuse. Naised on sagedamini vähem informeeritud. Samuti on arvestades informatsiooni ammutamise eripärasid üsna ootuspärane ka mitte-eestlastest elanikkonna vähesem informeeritus võrreldes eestlastega.

Joonis 43 Informeeritus elu- ja teenistustingimuste kohta Eesti Kaitseväes, %

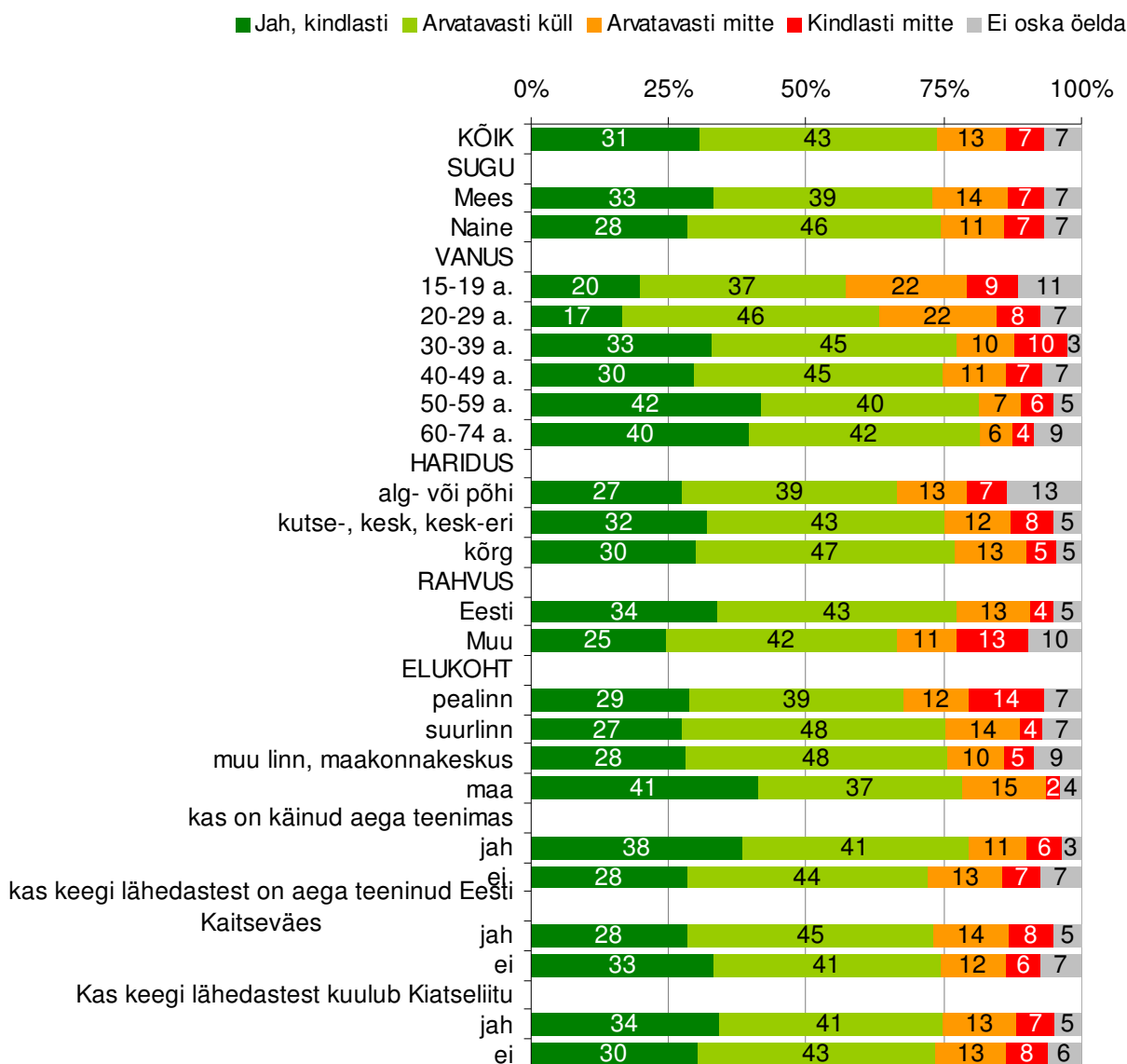
Kõige teadlikumad on Kaitseväes valitsevatest tingimustest vastajad, kel on kas endal või mõne lähedase isiku kaudu otsesid kogemusi militaarstruktuuridega. Nii on elanikud, kes kas käinud ise aega teenimas või omavad Eesti Kaitseväes või Kaitsejõudude läbi käinud lähedasi sealsete tingimustega valdavalt kursis.

9.7 Suhtumine riigikaitseõpetuse vajalikkusesse

Tervelt kolmveerand vastajatest peab vajalikuks, et Riigikaitseõpetus peaks olema kooli õppeprogrammides, sealjuures 31% on kindlasti seda meelt ning 43% pigem pooldaks seda. Riigikaitseõpetuse vastu on kokku viiendik vastajatest.

Nooremad elanikud ehk vastajad, kel koolidega on kõige vahetumad isiklikud kogemused, on küll mõnevõrra leigema suhtumisega, ent ka nooremate seas jääb selgelt peale pooldav suhtumine. Samuti on Riigikaitseõpetuse pooldajaid enam eestlaste ning kõrgemalt haritute seas (Joonis 44).

Joonis 44 Suhtumine riigikaitseõpetuse vajalikkusesse kooli õppeprogrammis, %

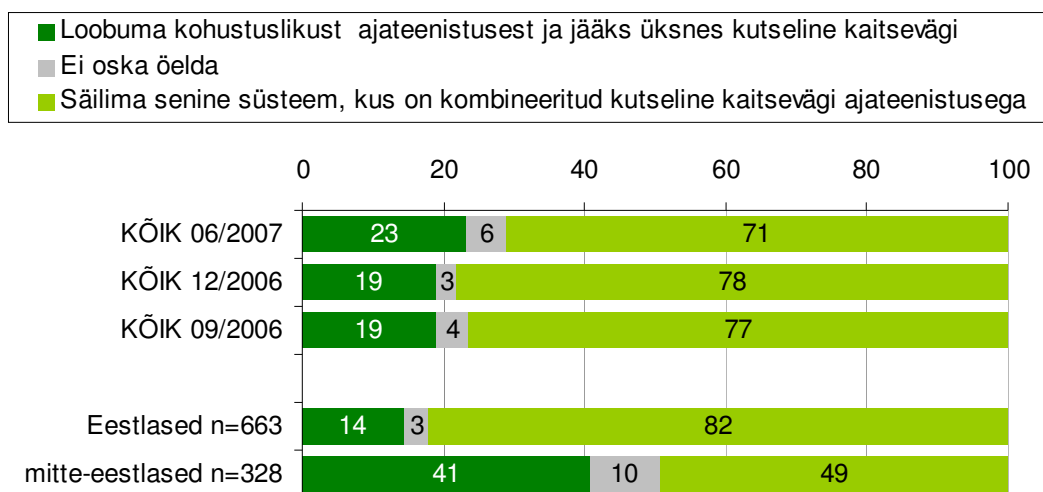

9.8 Suhtumine kutselisse sõjaväesse

Ülekaalukas osa (tervelt 71%) elanikkonnast toetab ajateenistusest loobumise asemel olukorda, kus säilib praegune süsteem, kus on kombineeritud kutseline kaitsevägi ajateenistusega (Joonis 45).

Kompromissvariandi võimaldamine on võrreldes dilemmaga toonud kaasa selge ajateenistuse (kombineeritud kutselise armeega) säilimise pooldajate osakaalu tõusu – 2006. a. kevadel viimati kasutatud ilma kompromissivõimaluseta sõnastus jättis kohustusliku ajateenistuse toetuseks praeguse 71% kõrval 63%.

Joonis 45 Eelistatud variandid Eesti kaitsevõime arendamisel %

Mõnevõrra erinevad siin taas eestlaste ja mitte-eestlaste suhtumised. Kui eestlaste seas toetab üleminekut kutselisele sõjaväele vaid 14% vastanutest (praeguse olukorra säilimist pooldab 82%), siis mitte-eestlaste seas toetab üleminekut kutselisele armeele 41% vastanutest. Seejuures on võrreldes detsembriga mitte-eestlaste seas kasvanud toetus ajateenistusest loobumisele (33% -> 41%). Selle tõttu on ka kõigi vastajate lõikes tõusnud toetus ajateenistusest loobumiseks (eestlaste seas muutust ei ole).

Kutselisele sõjaväele üleminekut toetavad keskmisest enam pealinlased (42% - siin on oluline mitte eestlaste suur kontsentratsioon), keskmisest väiksem on toetus üksnes kutselisele sõjaväele üleminekule vanemate elanike seas (üle 60-aastaste seas 13%) ning maapiirkondades (11%).

9.9 Suhtumine Eesti sõjaväelaste tegevuse jätkamise rahvusvahelistes missioonides

Eelnenud aastatel on järjepidevalt monitooritud seda, kui võrd elanikud toetavad Eesti sõjaliste üksuste osalemist (vastavalt oma võimalustele) rahvusvahelistes sõjalistes missioonides erinevates maailma pingekolletes. 2006 aasta sügisel ning talvel tegime küsimuse konkreetsemaks ning rõhutasime mitte abstraktsele "osalemisele" vaid küsisime toetust käimasolevate missioonide jätkamisele. Seekordses uuringus palusime vastajatel anda nii üldine hinnang välismissioonides osalemisele ning samuti palusime täpsemalt avaldada arvamust tegevuse jätkamise kohta igas konkreetses missioonipiirkonnas.

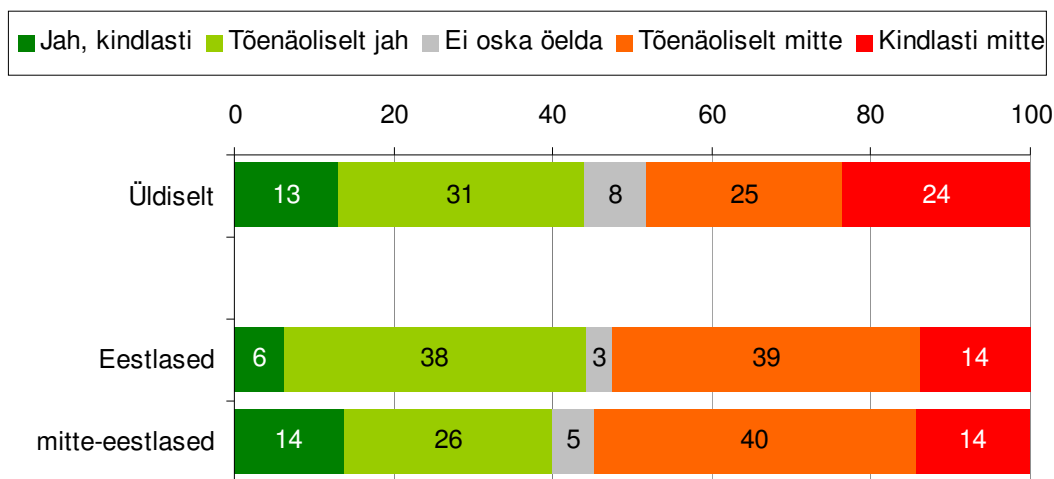
Üldist suhtumist missioonides osalemise kohta uurisime küsimusega: "Kas Eesti kaitsejõudude üksused peaksid vastavalt oma võimalustele osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides maailma pingekolletes?"

Selgub, et 44% vastanutest suhtub pingekolletes rahvusvahelistel sõjalistel missioonidel osalemisse pooldavalt (Joonis 46).

Rahvuste lõikes on tulemused kahetised. Ühelt poolt on eestlaste seas rohkem laiemas plaanis missioonide toetajaid (jah kindlasti + tõenäoliselt), teisalt mitte-eestlaste seas on võrreldes eestlastega enam tugevaid pooldajaid.

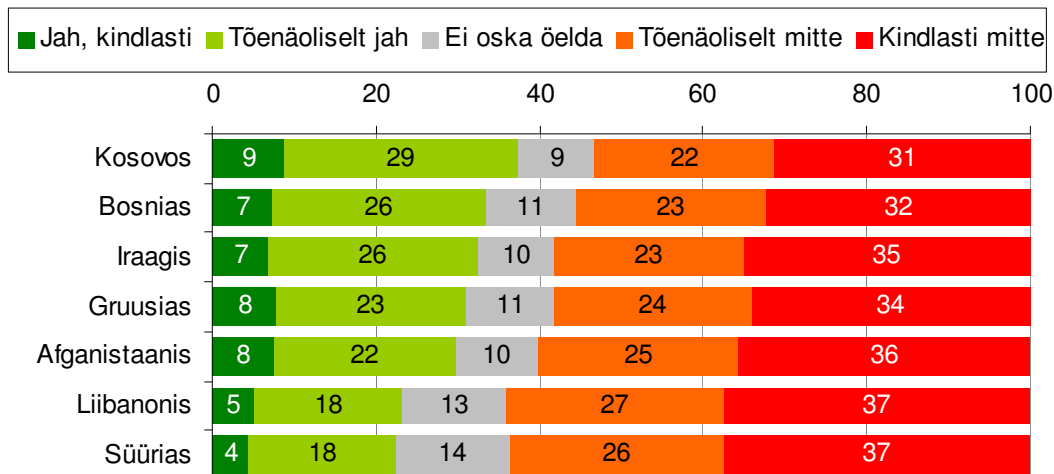
Sellise tegevuse vastaseid on kokku 48%, seega on toetuse avaldajaid elanike seas vastastest 4% võrra vähem.

Joonis 46 Suhtumine Eesti sõjaväelaste osalemisse rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel maailma pingekolletes, %

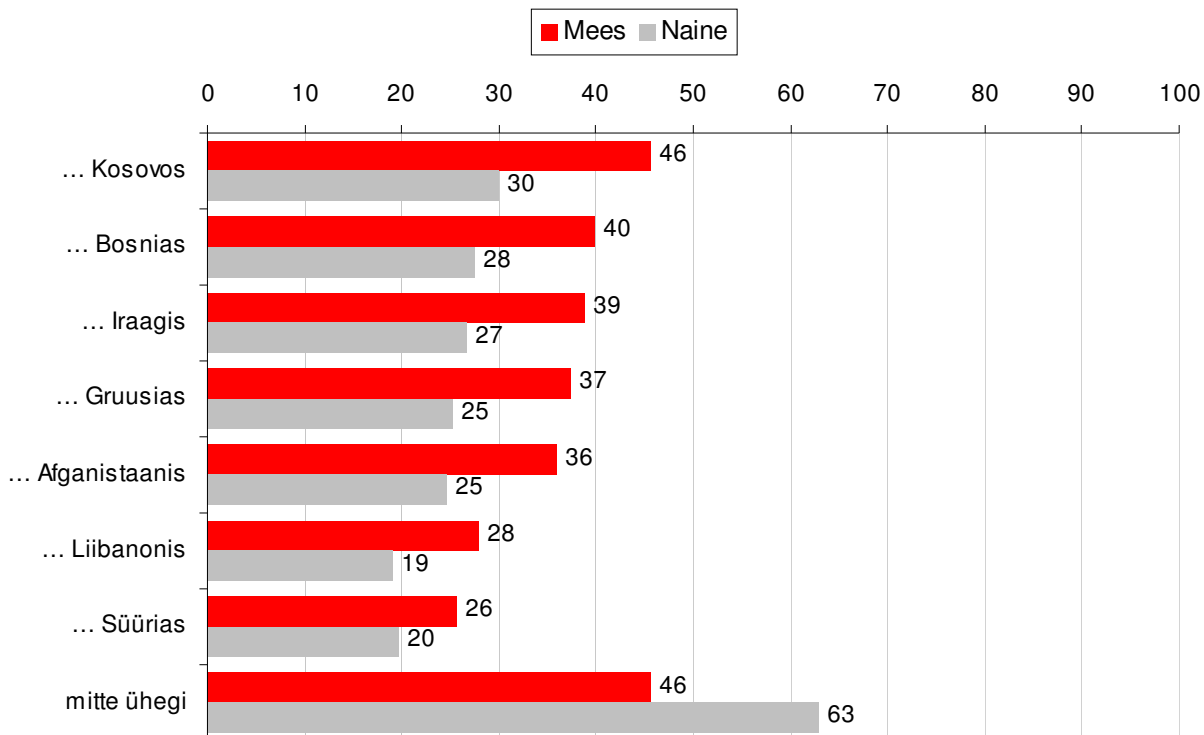
Nagu mainitud, uurisime seekordses uuringus esmakordselt ka elanike toetust konkreetses piirkondades käimasolevate missioonide jätkamisele. Selgub, et mitte ühegi toodud kriisipiirkonna puhul ei ületa tegevuse jätkamise toetajate osakaal vastaste osa. Kõige suurem on toetus tegevuse jätkamisele Kosovos (37%), millele järgnevad Bosnia (33%) ning Iraak (32%). Kõige väiksem on toetus Liibanoni ning Süüria operatsioonide jätkamisele. Mitte ühegi konkreetse kriisipiirkonna puhul ei ületa toetus üldist toetuse taset kriisipiirkondade operatsioonides osalemisele (joonis 47).

Joonis 47 Suhtumine rahvusvaheliste sõjaliste missioonide jätkamisse, %

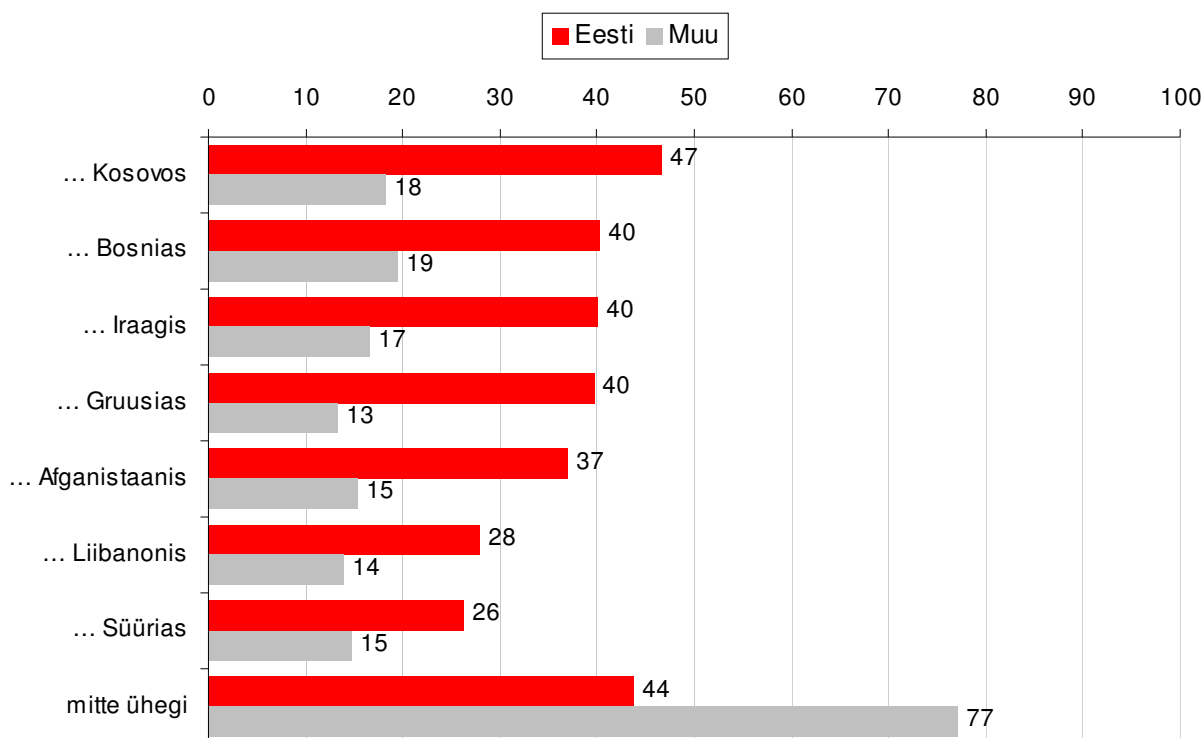

Väga palju sõltub siinjuures suhtumine vastaja soost ning rahvusest. Nii on läbivalt enamike piirkondade puhul missiooni jätkamise toetajaid (kindlasti + tõenäoliselt) enam meeste seas võrreldes naistega (Joonis 48) ning eestlaste seas võrreldes mitte-eestlastega (Joonis 49). Naiste ning mitte-eestlaste seas on valdavalt rohkem missioonide jätkamise vastaseid (so vahe ei tule reeglina suuremast teadmatusest).

Joonis 48 Suhtumine rahvusvaheliste sõjaliste missioonide jätkamisse sõltuvalt soost, % toetab jätkamist kindlasti või tõenäoliselt

Joonis 49 Suhtumine rahvusvaheliste sõjaliste missioonide jätkamise sõltuvalt rahvusest, % toetab jätkamist kindlasti või tõenäoliselt

10 Militaarvaldkond elukutsena

10.1 Valmisolek missioonidel ise osaleda

Uurisime seekordses uuringus sarnaselt detsembrile ka seda, kui palju on elanike seas selliseid inimesi, kes oleksid nõus ka ise mõnel rahvusvahelisel missioonil osalema. Esitasime küsimuse võimaliku missioonil osalemise soovi kohta vaid neile vastajatele, kes olid eelnevalt läbinud sõjaväeteenistuse (ükskõik millises armees) – seega vastas küsimusele kokku 25% vastanutest ehk 246 vastajat.

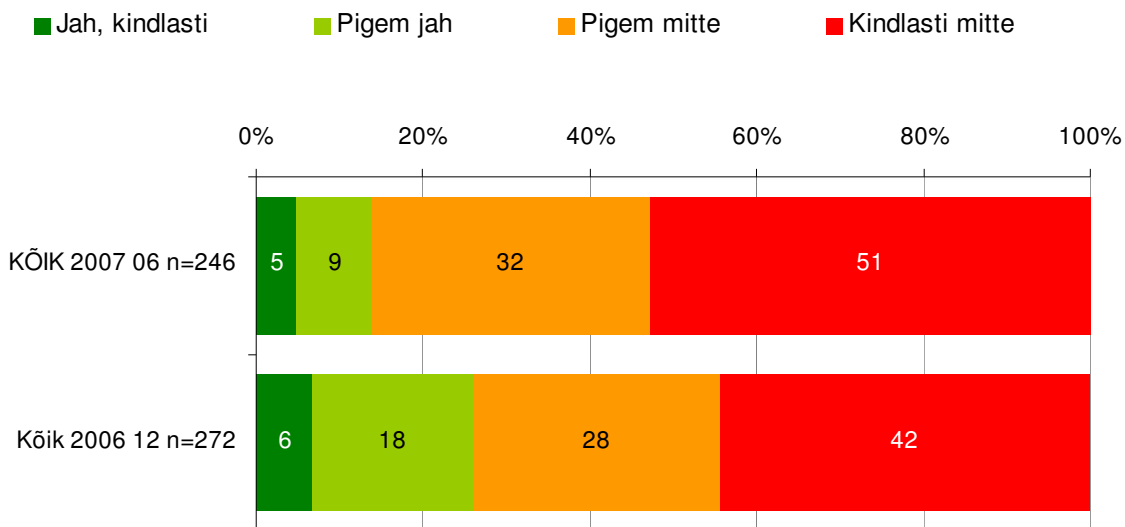
Selgub, et 13% sõjaväeteenistuse läbinud vastajatest suhtuvad positiivselt ka mõnel missioonil ise osalemisse (Joonis 50). 5% oleksid kindlasti nõus ise mõnel missioonil osalema ning 9% on pigem pooldaval seisukohal. Kui laiendada tulemust kogu elanikkonna peale, siis võib öelda, et kogu elanikkonnast oleks kindlasti nõus mõnel missioonil osalema 1,1%, pigem pooldaks seda lisandult 2,2%. Kogu elanikkonnast on seega pooldava suhtumisega 3%.

Absoluutnumbrites tähendab see, et 95% tõenäosusega jääb missioonidest kindlasti osa võtta soovinud elanike hulk vahemikku kokku 6 000 – 18 800 inimest.

Pigem on missioonidel osalemise poolt lisandult 3713 400 – 32 500 inimest. Kokku on missioonidel osalemisse positiivselt suhtuvaid elanikke 23 100 – 43 500 inimest.

Selgelt kõige positiivsemalt on missioonidel ise osalemise osas meelestatud alla 30aastased vastajad (reeglina pigem pooldajad).

Joonis 50 Valmisolek ise mõnel rahvusvahelisel sõjalisel missioonil osaleda, % n= vastajad, kes on läbinud mõne sõjaväeteenistuse

10.2 Sõjaväelase amet

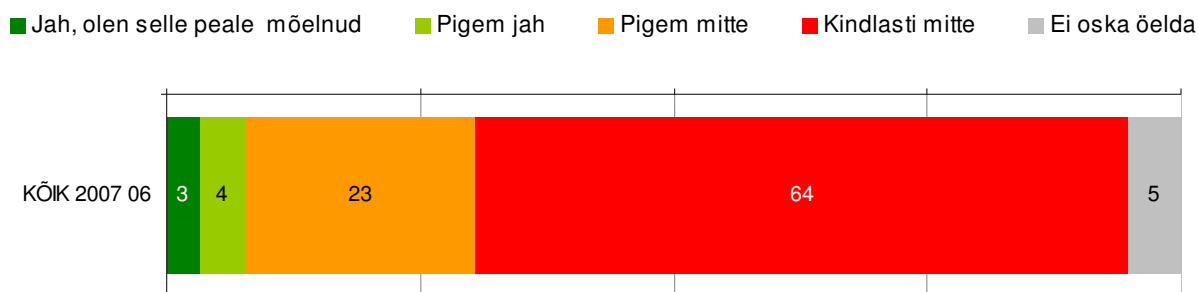
Seekordses uuringus küsisime ka seda, mida vastajad arvavad mõttest hakata ise tööle kutselise sõjaväelasena. Küsimus esitati kõigile vastajatele ning tulemused on toodud [joonisel 51](#).

Selgub, et kokku on kutselise sõjaväelase ameti peale mõelnud 7% elanikest. 2/3 elanikest on selles küsimuses kategooriliselt eitaval seisukohal.

Selgelt suurem on valmisolek sõjaväelase ametiti pidada meeste seas ning nooremate vastajate seas. Samuti aga ka nende vastajate seas, kel on lähedasem side militaarorganisatsioonidega (on käinud ise aremeeteenistuses, mõni tuttav on käinud Eesti kaitseväes või kuulub Kaitseliitu).

Kui tulemusi kogu elanikkonna kontekstis absoluutnumbritesse arvutada, siis jääb 95% tõenäosusega kokku positiivselt suhtuvate elanike hulk vahemikku 63 500 – 98 300, kindlamalt on oma pooldava seisukoha välja öelnud 22 900 – 46 100, sh neid, kes on juba läbinud mõne sõjaväeteenistuse 6 300 – 21 100.

Joonis 51 Valmisolek hakata ise tööle kutselise sõjaväelasena, % Kõik vastajad

Meestest on positiivse suhtumisega kokku 16% ehk 61 700 – 96 000 inimest sh sageli on selle peale mõelnud 6% ehk 19 700 – 41 500 inimest.

11 Suhtumine Kaitseliidu tulevikku

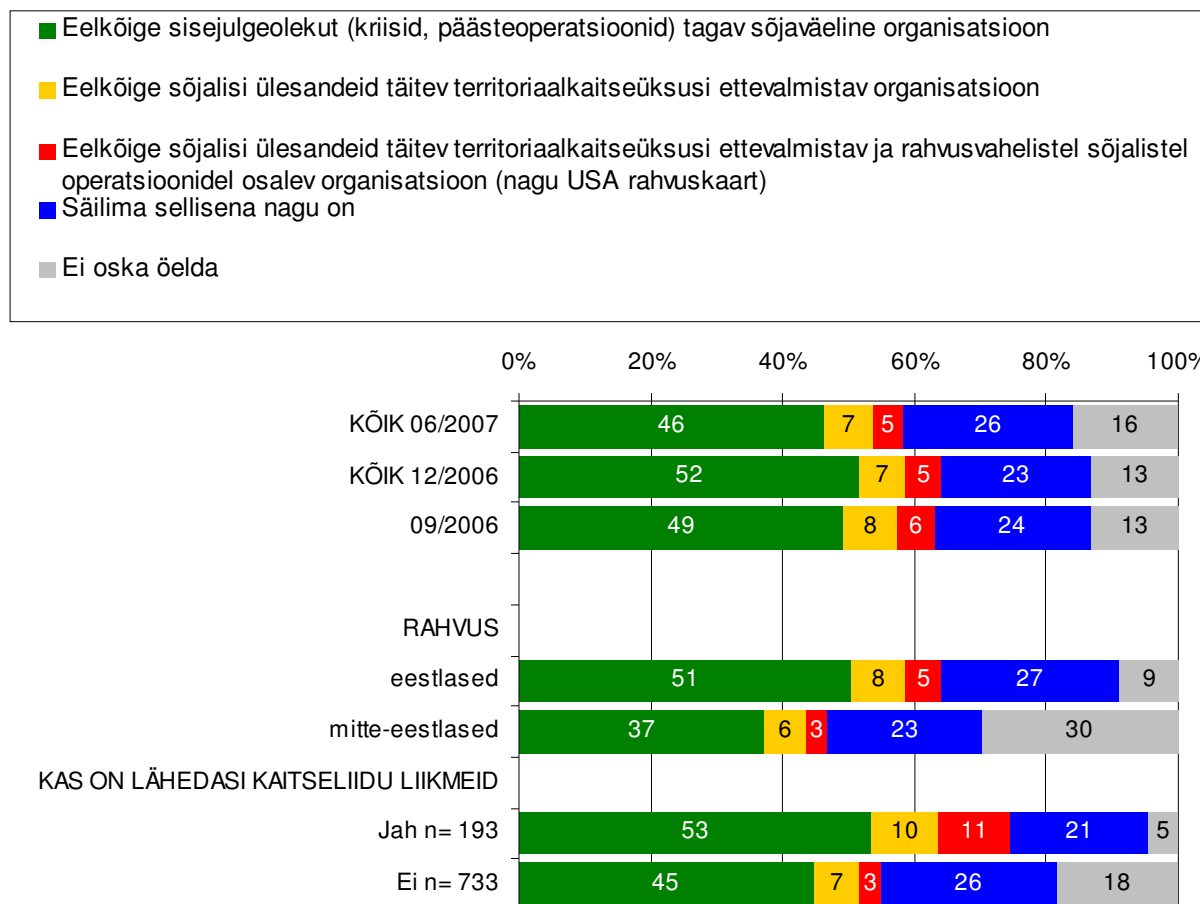
Kuna hetkel on aktuaalsed ümberkorraldused Kaitseliidu moderniseerimiseks, uurisime elanike arvamust ka selle kohta. Esmalt andsime vastajatele teada ümberkorralduste toimumisest ning seejärel küsisime, milline peaks nende hinnangul olema Kaitseliidu peamine roll.

Tulemustest selgub, et kõige enam leiab poolehoidjaid arvamus, et Kaitseliit peaks olema eelkõige sisejulgeolekut (kriisid, päästeoperatsioonid) tagav sõjaväeline organisatsioon. Selle arvamuse pooldajaid on 46% kõigist vastanuist sh 53% neist, kellel on kas peres või sõprade seas mõni Kaitseliidu liige (Joonis 52).

Teisena eelistatud arvamus, et Kaitseliit peaks säilima sellisena nagu ta praegu on, on kogunud 26% vastajate poolehoidu. Reaalsed sisulised alternatiivid esimesena mainitule on kogunud oluliselt väiksema osa elanike toetuse. 7% leiab, et Kaitseliit võiks olla eelkõige sõjalisi ülesandeid täitev territoriaalkaitseüksusi ettevalmistav organisatsioon ning 5% arvab, et Kaitseliit peaks olema eelkõige sõjalisi ülesandeid täitev territoriaalkaitseüksusi ettevalmistav ja rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel osalev organisatsioon.

Võrreldes detsembriga on pisut (4%) kahanenud toetus kaitseliidu muutmiseks eelkõige sisejulgeolekut (kriisid, päästeoperatsioonid) tagavaks sõjaväeliseks organisatsiooniks.

Joonis 52 Suhtumine Kaitseliidu tulevikku, % n=991

LISAD

1 Tabeljaotused

2 Küsimustik